

UCHWAŁA NR 606.XLIV.2021

RADY MIASTA CZĘSTOCHOWY

z dnia 20 maja 2021 r.

w sprawie przyjęcia do realizacji „PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII W MIEŚCIE CZĘSTOCHOWA NA LATA 2021-2025”

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 5, art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (jt. Dz. U. z 2020 r., poz. 713, z póź. zm.), oraz art. 10 ust. 1, 3 i 4 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (jt. Dz. U. z 2020 r. poz. 2050)

Rada Miasta Częstochowy uchwala:

§ 1. Przyjąć Program Przeciwdziałania Narkomanii w Mieście Częstochowa na lata 2021-2025, który stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Częstochowy.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Miasta
Częstochowy

Zbigniew Niesmaczny

Załącznik do uchwały Nr 606.XLIV.2021
Rady Miasta Częstochowy
z dnia 20 maja 2021 r.

PROGRAM
PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII
W MIEŚCIE CZĘSTOCHOWA NA LATA
2021-2025

Spis treści:

I.	Wprowadzenie.....	3
II.	Diagnoza zjawiska narkomanii w Unii Europejskiej.....	6
III.	Diagnoza zjawiska narkomanii w Polsce.....	13
IV.	Diagnoza zjawiska narkomanii w Częstochowie.....	21
V.	Program Przeciwdziałania Narkomanii w mieście Częstochowa na lata 2021-2025....	39
5.1	Określenie celów Programu Przeciwdziałania Narkomanii.....	39
5.2	Zadania Programu.....	41
5.3	Realizacja Programu i źródła jego finansowania.....	50
5.4	Monitoring i ewaluacja Programu.....	51

I. Wprowadzenie

Uzależnienie od narkotyków to jeden z poważniejszych problemów współczesnego społeczeństwa. Uzależnienie określane jest jako „kompleks zjawisk fizjologicznych, behawioralnych i poznawczych, wśród których zachowania związane z przyjmowaniem substancji psychoaktywnych uzyskują wyraźną przewagę nad innymi, które były charakterystyczne dla danej osoby. Uzależnienie związane jest z nieodpartym pragnieniem przyjmowania substancji psychoaktywnych. Przekroczeniu ulega bardzo ulotna i trudna do zauważenia granica między chęcią, która wyraża dobrowolność, a przymusem, który całkowicie zaburza kontrolę. Tę granicę przekracza się tylko raz, ale bezpowrotnie. Uzależniony, nawet gdy nie przyjmuje substancji psychoaktywnych, to do końca życia pozostaje osobą uzależnioną. Uzależnienie jest przewlekłą chorobą centralnego układu nerwowego, która charakteryzuje się okresami remisji (abstynencji) i nawrotów”.¹

Uzależnienie prowadzi do powstania wielu szkód, m. in.: somatycznych, psychicznych i społecznych, a często też kończy się śmiercią z powodu następstw zdrowotnych.

Uzależnienie często wiedzie od przyjmowania środków w celu doznania przyjemności, do przyjmowania w celu uniknięcia przykrości. Wyróżnia się kilka modeli używania substancji psychoaktywnych:

- Używanie eksperymentalne - dotyczy przeważnie osób młodych, próbujących wielu substancji wielokrotnie. Przyjmowanie odbywa się w grupie rówieśniczej w celu osiągnięcia oczekiwanych doznań. Takie używanie najczęściej nie jest związane z ujemnymi następstwami medycznymi lub społecznymi.
- Używanie rekreacyjne in. towarzyskie - substancja jest przyjmowana w grupie przez ten sam krąg osób, w celu przeżycia przyjemnych doznań, nie częściej niż raz w tygodniu i nie zaburza pełnienia ról społecznych.
- Używanie okolicznościowo-sytuacyjne – zwane czasem stresopochodnym. Jest zwykle uwarunkowane motywami indywidualnymi, osobistą sytuacją. Przyjmowanie substancji odbywa się kilka razy w tygodniu lub rzadziej. Przyczyną przyjmowania substancji jest chęć poprawy samopoczucia, rozładowania napięcia. Tę grupę osób uważa się za zagrożoną uzależnieniem.
- Używanie intensywne - oznacza przyjmowanie substancji co najmniej raz dziennie w celu redukcji napięcia, poprawy samopoczucia i umożliwienia codziennego funkcjonowania.

1 Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, *Narkomania – definicja uzależnienia*, <https://www.kbpn.gov.pl/portal?id=112213>

- Używanie kompulsywne - intensywne przyjmowanie substancji osiągające cechy uzależnienia. Przy używaniu kompulsywnym ma miejsce stałe przyjmowanie substancji, czasami w celu uniknięcia zespołu abstynencyjnego, często dochodzi do zatruc.
- Przyjmowanie ryzykowne - jest to kategoria niemedyczna, uzupełniająca opis modeli przyjmowania substancji. Dotyczy ona zaburzeń zachowania powstałych w wyniku przyjęcia substancji psychoaktywnej, które mogą doprowadzić do powstania różnych szkód zdrowotnych. Zmiana sprawności psychofizycznej prowokuje powstawanie zagrażających sytuacji zarówno dla przyjmującego, jak i otoczenia np. prowadzenie samochodu przez osobę, która paliła marihuanę².

Problem uzależnienia od narkotyków jest wielosektorowy obejmujący zarówno opiekę zdrowotną, oświatę, pomoc społeczną, organy ścigania i wymiaru sprawiedliwości, służby celne jak i środki masowego przekazu.

W ciągu ostatnich lat rynek narkotykowy z dnia na dzień rozwija się coraz bardziej dynamicznie przez co utrzymuje się na bardzo wysokim poziomie, pomimo poprawy dostępności leczenia i ograniczenia używania narkotyków drogą iniekcji u osób rozpoczynających używanie heroiny, kokainy lub konopi indyjskich. Technologia, internet i ich szybki rozwój jest idealnym mechanizmem do szybkiego upowszechniania nowych trendów jak i anonimowego rynku o ogólnoświatowym zasięgu. Niezwykle istotne jest przeciwdziałanie temu zjawisku.

Opracowany Programu Przeciwdziałania Narkomanii dla miasta Częstochowy na lata 2021–2025 jest kontynuacją działań już realizowanych w oparciu o dotychczasowy program. Opiera się on na współpracy i integracji działań przedstawicieli instytucji publicznych, organizacji pozarządowych i innych podmiotów niepublicznych.

Program Przeciwdziałania Narkomanii w mieście Częstochowa uwzględnia następujące zapisy:

- Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025, przyjętego Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 30 marca 2021 roku,
- ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii, która reguluje mechanizmy ograniczenia szkód społecznych i zdrowotnych przyjmowania narkotyków poprzez działania edukacyjne, wychowawcze i informacyjne oraz zapobiegawcze,
- Krajowego Programu Przeciwdziałania Narkomanii,

2 Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, *Używanie substancji psychoaktywnych*, <https://www.kbpn.gov.pl/portal?id=112676>

- Programu Przeciwdziałania Narkomanii w Województwie Śląskim ,
- badania ankietowego w ramach Europejskiego Programu Badań Ankietowych w Szkołach (ESPAD) przeprowadzonego w 2019 r. na próbie reprezentatywnej uczniów pierwszych klas (wiek: 15-16 lat) oraz trzecich klas (wiek: 17-18 lat) szkół średnich w kraju oraz w mieście Częstochowa.

Program Przeciwdziałania Narkomanii w Mieście Częstochowa na lata 2021-2025 przedstawia aktualną diagnozę zjawiska narkomanii w Unii Europejskiej, w kraju oraz w mieście Częstochowa. Następnie diagnozuje obszary problemowe i określa cele oraz zadania, które będą podejmowane przez realizatora Programu i partnerów w realizacji Programu. Elementem Programu jest również system monitoringu i ewaluacji w celu oceny podejmowanych zadań i ich skuteczności.

1. Podstawy prawne Programu

Dokument stanowi część „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Częstochowy”

Na treść Programu mają wpływ następujące akty prawne:

1. Narodowy Program Zdrowia na lata 2021-2025 z dnia 30 marca 2021r.
2. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii,
3. Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym,
4. Ustawa z dnia 29 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych,
5. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym,
6. Ustawa z dnia 18 marca 1985 r. o państwowej inspekcji sanitarnej.

2. Diagnoza zjawiska narkomanii:

1. W Unii Europejskiej zdiagnozowano na podstawie Europejskiego Raportu Narkotykowego 2019 przygotowanego przez Europejskie Centrum Monitorowania Narkotyków i Narkomanii (EMCDDA)
https://www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/11364/20191724_TDAT19001PLN_PDF.pdf
2. W Polsce zdiagnozowano na podstawie:
 - Raportu o stanie narkomanii w Polsce 2019 – Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii
 - Raportu Europejskiego Programu Badań Ankietowych w Szkołach ESPAD – narkotyki w 2019 roku

- Raportu NIK o przeciwdziałaniu sprzedaży dopalaczy

3. W Częstochowie diagnozy zjawiska narkomanii dokonano na podstawie:

- Raportu Europejskiego Programu Badań Ankiety w Szkołach ESPAD – narkotyki w 2019 roku
- Danych pozyskanych z podmiotów realizujących program, w tym:
 - Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna,
 - Komenda Miejska Policji,
 - Straż Miejska,
 - organizacje pozarządowe,
 - placówki oświatowe,
 - Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

II. Diagnoza zjawiska narkomanii w Unii Europejskiej

Europejski problem narkotykowy przechodzi szczególnie dynamiczną fazę, dostępność narkotyków jest duża, a w niektórych rejonach ciągle się zwiększa. Zwiększa się poziom produkcji narkotyków w Europie, bliżej rynków konsumenckich.

W kontekście globalnym Europa jest ważnym rynkiem narkotykowym. Do Europy przemywane są narkotyki z Ameryki Południowej, Azji Zachodniej i Afryki Północnej, a także z Chin skąd trafiają w dużej mierze nowe substancje psychoaktywne. Niektóre narkotyki i prekursorzy są przemywane przez Europę na inne kontynenty. Europa jest również regionem, w którym wytwarzane są konopie indyjskie i narkotyki syntetyczne, przy czym konopie są produkowane głównie do konsumpcji lokalnej, natomiast część wytworzonych narkotyków syntetycznych jest wywożona do innych regionów świata³.

Używane narkotyki stanowią obecnie coraz bardziej różnorodną grupę. Ponadto coraz bardziej powszechne jest jednoczesne przyjmowanie różnych substancji. Najpowszechniej zażywany substancjami odurzającymi są konopie indyjskie, których rozpowszechnienie jest pięć razy większe niż pozostałych substancji, natomiast konsumpcja heroiny i innych opioidów pozostaje na stosunkowo niskim poziomie, to właśnie te narkotyki wiążą się z najbardziej szkodliwymi formami konsumpcji, w tym z podawaniem drogą iniekcji. Coraz większą rolę odgrywają opioidy syntetyczne stosowane

3 Europejskie Centrum Monitorowania Narkotyków i Narkomanii, *Europejski Raport Narkotykowy, Tendencje i osiągnięcia, 2019, s. 11*
https://www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/11364/20191724_TDAT19001PLN_PDF.pdf

zazwyczaj jako produkty lecznicze, w tym substancje wykorzystywane w leczeniu substytucyjnym i leczeniu bólu⁴.

Szacuje się, że około 96 mln, czyli 29% dorosłych (w wieku od 15 do 64 lat) w Unii Europejskiej przynajmniej raz w życiu spróbowało narkotyków. Częściej przyznają się do tego mężczyźni (57,8 mln) niż kobiety (38,3 mln). Po narkotyki sięgało 19,1 mln (16%) młodych osób dorosłych (w wieku 15-34 lat) przy czym było wśród nich około dwukrotnie więcej mężczyzn (20%) niż kobiet (11%).

Rynek narkotykowy na terenie Unii Europejskiej jest urozmaicony jednak do najczęściej stosowanych i rozpowszechnianych nielegalnych substancji należą:

- konopie indyjskie
- heroina
- substancje pobudzające tj. kokaina, amfetamina, metamfetamina i MDMA (syntetyczny narkotyk spokrewniony z amfetaminą)
- środki odurzające tj.: LSD, GHB i ketaminy
- nowe substancje psychoaktywne

- **Konopie indyjskie**

Jest to najbardziej znany i najpowszechniej stosowany niedozwolony środek odurzający w Europie. Na europejskich rynkach narkotyków występują powszechnie dwa główne produkty otrzymywane z konopi indyjskich: marihuana i haszysz. Olej z konopi jest stosunkowo rzadki choć w ostatnich latach wzrasta ilość konfiskat. Ogólnie konopie indyjskie są najpowszechniej używanym narkotykiem we wszystkich grupach wiekowych. Wzorce używania konopi są różne od okazjonalnego, po używanie regularne i uzależnienie. Z reguły pali się je i często miesza z tytoniem. Od początku XXI wieku w Europie odnotowuje się stały wzrost ich użycia we wszystkich grupach wiekowych. Szacuje się że w 2018 roku około 91,2 mln dorosłych Europejczyków między 15 a 64 rokiem życia (tj. 27,4% tej grupy wiekowej) przynajmniej eksperymentowało w jakimś momencie życia z konopiami indyjskimi, z czego około 17,5 mln to osoby między 15 a 24 rokiem życia. 14,4% tej grupy wiekowej używało konopi indyjskich w ciągu ostatniego roku.

Ze względu na stworzenie w niektórych krajach legalnych rynków rekreacyjnych konopi indyjskich pojawiły się w sprzedaży produkty z konopi indyjskich tj. produkty jadalne, e-płyny, koncentraty. W ostatnich dwóch latach pojawiły się marihuana i olej z konopi uznane za

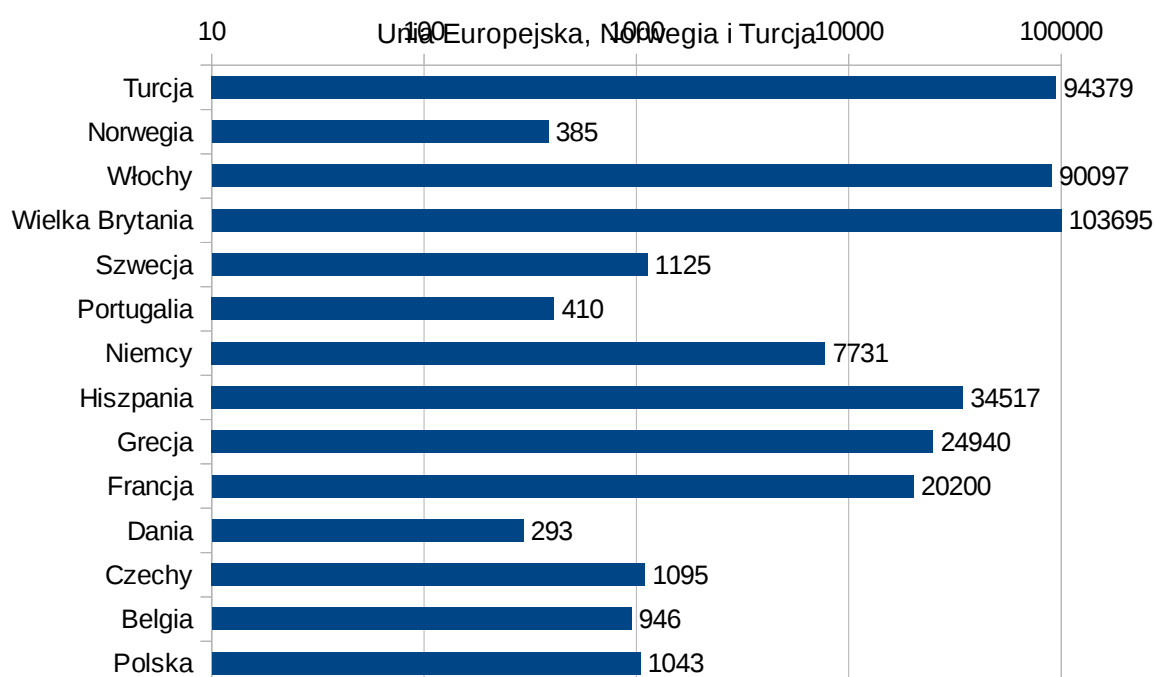
4 Ibidem, s. 39

produkty lecznicze o niskiej sile działania (niskiej zawartości substancji psychoaktywnej THC) w sklepach ze zdrową żywnością lub w sklepach specjalistycznych w niektórych państwach UE. Konopie indyjskie są obecnie substancją najczęściej wymienianą jako powód zwrócenia się o pomoc przez osoby przyjmowane po raz pierwszy na specjalistyczne leczenie uzależnienia od narkotyków.

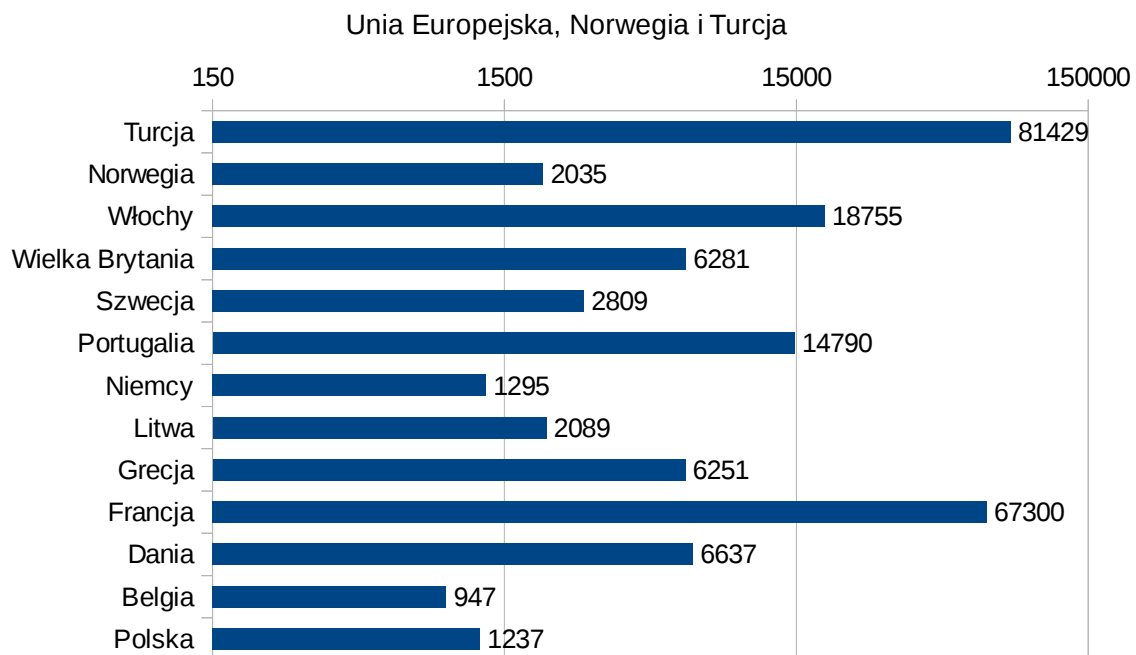
Na podstawie badań sondażowych ogółu populacji szacuje się, że ok. 1% dorosłych w Unii Europejskiej codziennie lub prawie codziennie używa konopi indyjskich. Około 60% z nich to osoby poniżej 35 roku życia, a trzy czwarte to mężczyźni.

Średni wiek pierwszego użycia na przestrzeni ostatnich 10 lat utrzymuje się na tym samym poziomie i przypada na 16 rok życia. Wśród ankietowanych aż 55% przyznaje, że używa codziennie, 21% ankietowanych od dwóch do sześciu razy w tygodniu, 10% raz na tydzień natomiast 14% ankietowanych okazjonalnie. Po konopie indyjskie częściej sięgają mężczyźni niż kobiety.

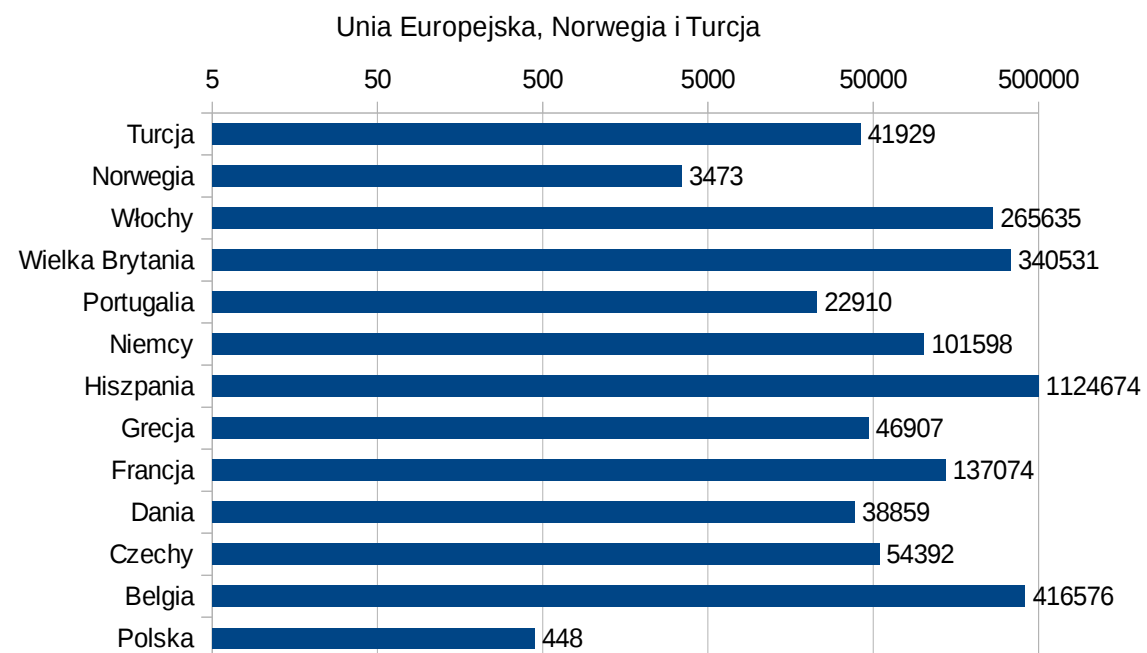
Wykres. Konfiskaty marihuany w kilogramach

Wykres. Konfiskaty haszyszu w kilogramach

Wykres. Konfiskaty konopi indyjskich (rośliny) w kilogramach

- **Heroina**

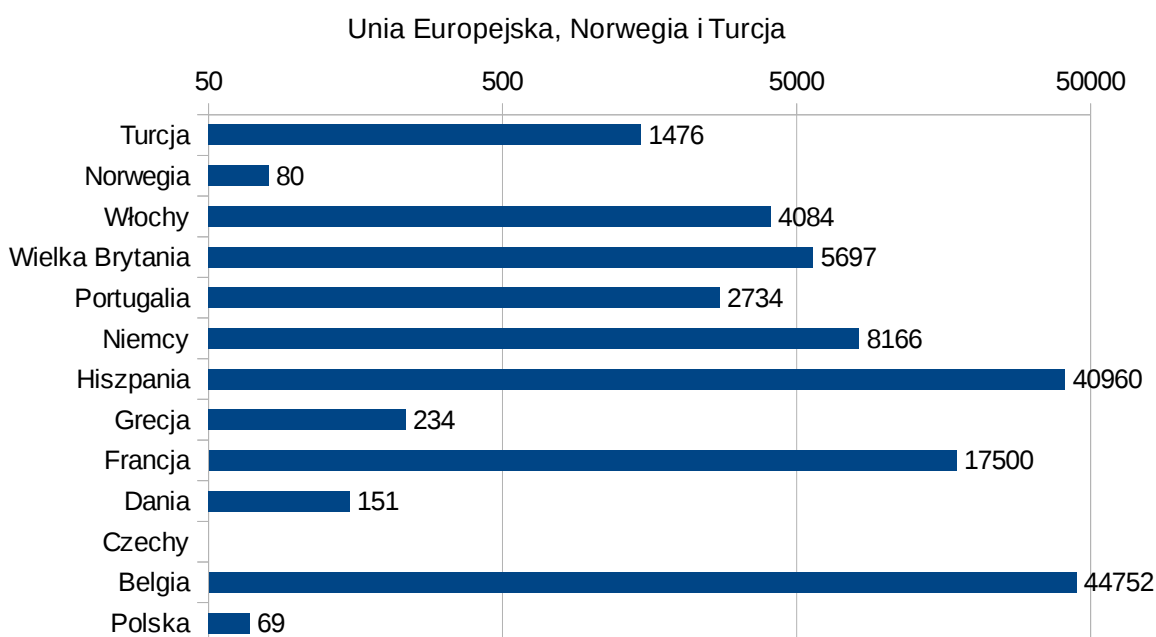
Heroina jest najpowszechniejszym opioidem na rynku europejskim. Heroinę można palić, wciągać przez nos lub przyjmować drogą iniekcji. Wśród pozostałych opioidów znajdują się opium oraz produkty lecznicze tj. morfina, metadon, buprenorfina, tramadol i różne pochodne

fentanylu. W ostatnich latach stwierdzono istnienie starzejącej się grupy osób używających opioidów w sposób wysoce ryzykowny, są to osoby w wieku ok. 39 lat. Szacuje się, że ryzykowne przyjmowanie opioidów na poziomie krajowym waha się od mniej niż jednego do ośmiu na 1000 osób w wieku 15 – 64 lat. Trzy czwarte (77%) tych osób mieszka w pięciu najbardziej zaludnionych krajach Unii Europejskiej: w Niemczech, Hiszpanii, Francji, we Włoszech i w Wielkiej Brytanii.

- **Kokaina**

Kokaina jest najczęściej stosowaną nielegalną substancją pobudzającą w Europie. Osoby regularnie przyjmujące kokainę można podzielić na dwie grupy. Pierwsza grupa to osoby, które „rekreacyjnie wciągają sproszkowaną kokainę (chlorowodorek kokainy) przez nos i są lepiej zintegrowane ze społeczeństwem”, natomiast druga grupa to osoby „zmarginalizowane społecznie, wstrzykujące sobie kokainę lub palące crack czasem w połączeniu z opioidami”.

Wykres. Konfiskaty kokainy w kilogramach

Szacuje się, że 18,0 mln dorosłych w Unii Europejskiej między 15 a 64 rokiem życia, tj. 5,4% tej grupy wiekowej, eksperymentowało w jakimś momencie swojego życia z kokainą. Wśród nich jest około 2,6 mln młodych osób dorosłych w wieku od 15 do 34 lat (2,1% tej grupy wiekowej), które zażywały narkotyk w ciągu ostatniego roku.

Szacuje się, że w roku 2018 około 2,3 mln osób w wieku od 15 do 34 roku życia regularnie zażywały narkotyk. Średni wiek osób w momencie pierwszego użycia kokainy to 23 lata,

porównując do wyników z lat wcześniejszych można zauważyć że utrzymuje się on na równym poziomie. Wśród badanych 24% stosuje kokainę codziennie, 35% od dwóch do sześciu razy w tygodniu.

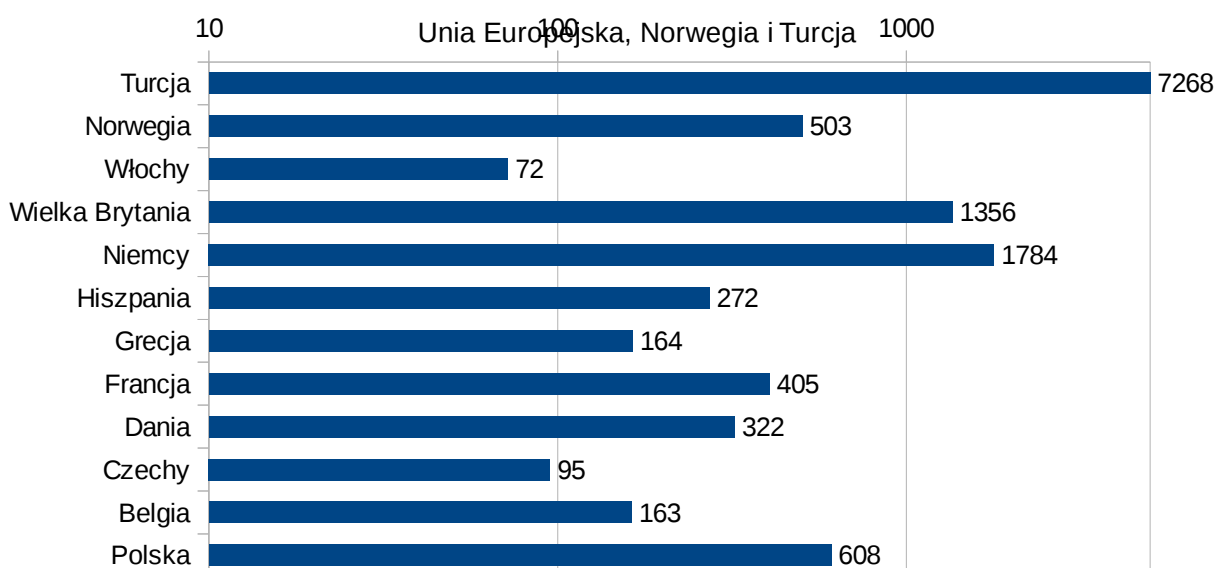
Syntetyczne narkotyki pobudzające – do najczęściej zażywanych narkotyków syntetycznych w Europie należą amfetamina i ecstasy.

- **Amfetamina i metamfetamina**

Są to dwie blisko spokrewnione substancje pobudzające, używane w wielu krajach. W wielu zestawieniach danych ujmowane są łącznie jako „amfetaminy”. Można je przyjmować drogą doustną lub wciągać przez nos, bądź w sposób ryzykowny i powszechny wstrzykując. Metamfetaminę można również palić, ale jest to sposób rzadko odnotowywany w Europie. Szacuje się, że około 12,4 mln dorosłych Europejczyków w wieku między 15 a 64 rokiem życia (tj. 3,7% tej grupy wiekowej) próbowało amfetaminy bądź metamfetaminy. Wartości liczbowe dotyczące młodych osób dorosłych w wieku od 15 do 34 roku życia wskazują, że 1,3 mln (1,0 %) zażywało amfetaminy w ostatnim roku.

Średni wiek w momencie pierwszego użycia to 20 rok życia. Według badań 34% ankietowanych przyjmuje amfetaminę codziennie, 33% od dwóch do sześciu razy w tygodniu, 12% raz w tygodniu a 21% ankietowanych osób używa jej okazjonalnie.

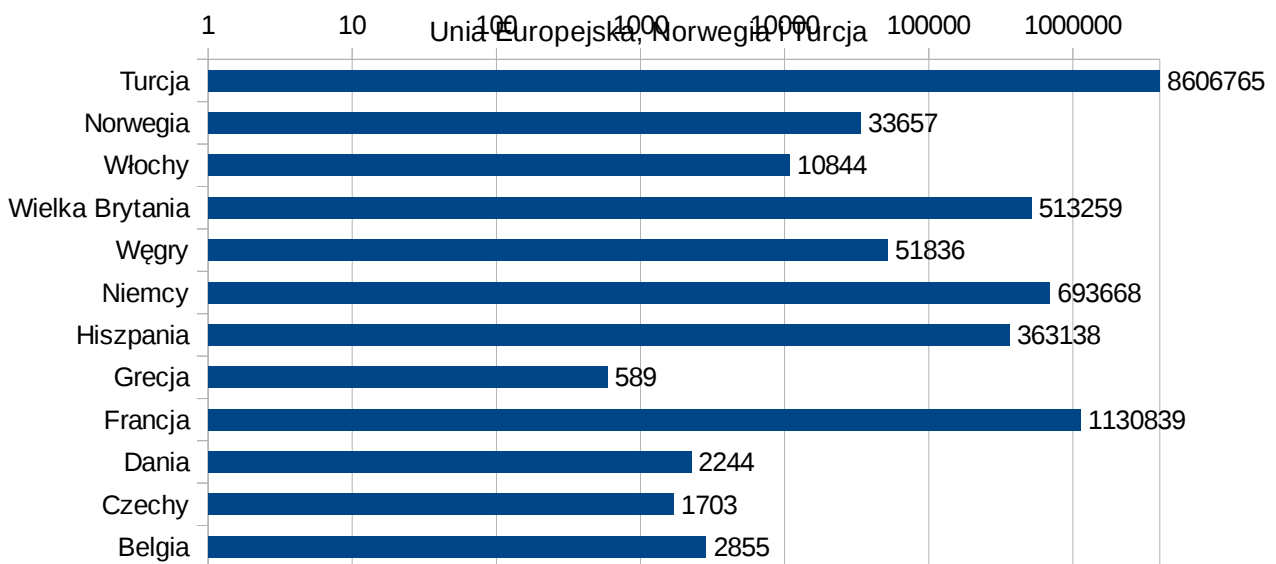
Wykres. Konfiskaty amfetamin w kilogramach

- **MDMA**

MDMA czyli 3,4-metylenodioksymetamfetamina jest narkotykiem przyjmowanym w postaci tabletek zwanych ecstasy, jak i również w formie kryształów i proszku. Szacuje się że 13,7 mln Europejczyków w wieku między 15 a 64 rokiem życia próbowało ecstasy. Dane wskazują, że w grupie młodych dorosłych (15 – 34 lata) to 2,2 mln co stanowi 1,7 % tej grupy wiekowej. MDMA przyjmowane jest często razem z innymi substancjami, w tym z alkoholem. Po substancję tę sięga szerokie grono młodych ludzi w popularnych miejscach rozrywki, w klubach tanecznych, barach czy podczas spotkań towarzyskich w domach prywatnych.

Wykres. Konfiskaty tabletek MDMA, MDA, MDEA w kilogramach

- **LSD, ketamina, GHB i halucynogeny**

Są to inne substancje psychoaktywne o działaniu halucynogennym, znieczulającym, uspokajającym i depresyjnym. Ogólnie poziom używania LSD i grzybów halucynogennych w Europie jest niski i utrzymuje się na stałym poziomie od wielu lat. Szacuje się, że używa ich mniej niż 1,0 % młodych osób dorosłych w wieku od 15 do 34 lat.

- **Nowe substancje psychoaktywne (NSP) tzw. „dopalacze”**

Coraz częściej w Europie występują nowe substancje psychoaktywne tworzone w taki sposób, by skutki ich zażycia były jak najbardziej zbliżone do tych jakie są po spożyciu substancji

objętych kontrolą narkotyków. Nowe substancje psychoaktywne to między innymi syntetyczne opioidy, kannabinoidy i katynony powodujące w Europie wiele poważnych problemów zdrowotnych i stanowiące wielkie wyzwanie dla polityki narkotykowej. Rynek tych narkotyków jest podzielony pod względem sprzedaży na „substancje które sprzedaje się bezpośrednio na rynku nielegalnych narkotyków”, jak i te które dostępne są w ogólnej sprzedaży („legal high”) czyli tak zwane dopalacze. NSP sprzedawane są na wiele sposobów: sklepy stacjonarne, internet, dilerzy i pod mnogością postaci: jako susz, tabletki, proszek, płyny, plastelina, znaczki, a ich użytkownikami są różne grupy społeczne. Niektóre płyny są sprzedawane jako gotowe do użycia płyny z atomizerem do stosowania donosowego, ale także jako e-płyn do papierosów elektronicznych. Ze względu na tempo pojawiania się nowych substancji bardzo szybko zachodzą zmiany w tym obszarze, jak również coraz liczniejsza jest grupa zgłaszanych substancji psychoaktywnych z mniej znanych i nieokreślonych grup chemicznych. W Europie do końca 2018 r EMCDDA monitorowała ponad 730 nowych substancji psychoaktywnych, z których 55 wykryto po raz pierwszy w 2018 r. Z analizy raportu EMCDDA za 2019 rok wynika, że choć w 2018 r. do systemu wczesnego ostrzegania wpływało jedno zgłoszenie narkotyku tygodniowo, a ogólna liczba nowo wykrywanych substancji była podobna do 2017 r. (51), to jednak najwyższa była w latach 2014 (101) i 2015 (98). W związku z różnorodnością mieszanek substancji dostępnych na rynku a brakiem danych farmakologicznych i toksykologicznych stanowi to problem z przewidzeniem skutków długoterminowych dla zdrowia i życia osób je zażywających. Dane spływające na temat tych substancji coraz częściej wskazują na problemy zdrowotne wymagające leczenia oraz odnotowuje się również przypadki śmiertelne. NSP stanowią poważne zagrożenie dla zdrowia indywidualnego i publicznego.

III. Diagnoza zjawiska narkomanii w Polsce

Scena narkotykowa w Polsce ulegała zmianie na przestrzeni ostatnich 10 lat głównie poprzez pojawienie się bardzo dużej liczby nowych substancji psychoaktywnych. Na początku XXI wieku najczęściej używanymi narkotykami była heroina i amfetamina, natomiast badania zrealizowane przez Centrum Informacji KBPN wśród klientów programów wymiany igieł i strzykawek z końca 2018 roku, wykazały spadek ilości użytkowników heroiny. Amfetamina używana jest nadal i wzrosła również popularność metamfetaminy. Pojawienie się nowych substancji psychoaktywnych (NSP) spowodowało, że wzrosła liczba osób je zażywających. Jak podają badania w 2018 roku prawie 40% badanych w ciągu ostatnich 30 dni zażywało NSP. Poza tym coraz częściej osoby przyjmujące

narkotyki sięgają również po substancje legalne tj. alkohol, benzodiazepin oraz metadon⁵. Z kolei wśród młodzieży szkolnej coraz większe rozpowszechnienie znajdują przetwory konopi. Scena narkotykowa rozwija się i staje się coraz bardziej różnorodna.

Zwiększający się popyt na substancje psychoaktywne w Polsce, jak i w całej Europie spowodował większą podaż a zarazem spadek cen. Narkotyki stały się łatwiej dostępne, ich różnorodność zachęca wielu do testowania rozmaitych substancji a nawet ich mieszania co niesie ze sobą negatywne skutki dla zdrowia i życia. Polska jest krajem który wraz z Holandią i Belgią przoduje na rynku Europejskim pod względem produkcji amfetaminy. Krajowy Program Przeciwdziałania Narkomanii wprowadza działania profilaktyczne mające na celu zminimalizowanie popytu na substancje odurzające oraz redukcje szkód spowodowanych ich zażywaniem.

Monitoring zjawiska używania nielegalnych substancji psychoaktywnych prowadzony jest w Polsce od lat 70-tych XX wieku, ma na celu ocenę rozmiaru problemu, zaobserwowanie jego poziomu.

Używanie substancji kiedykolwiek w życiu

Pod koniec 2018 roku zostały przeprowadzone ogólnopolskie badania na młodzieży szkolnej przez Fundację CBOS oraz KBPN.

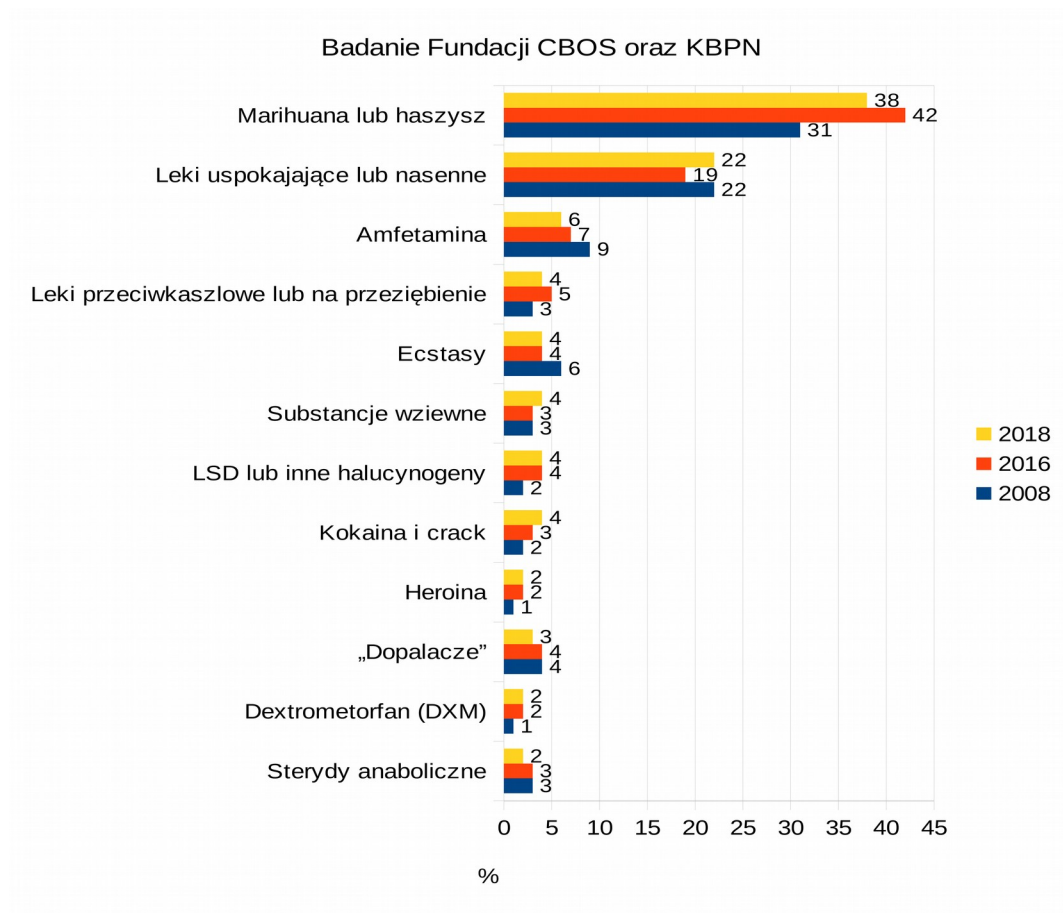
Najczęściej zażywane były przez uczniów marihuana i haszysz, co wskazało 38% badanych. W wynikach odnotowano niewielki spadek używania konopi indyjskich wśród osób eksperymentujących z tego typu substancjami. Wzrosło także używanie leków uspokajających i nasennych bez przepisu lekarza. Po marihuanie i haszyszu najbardziej rozpowszechnioną nielegalną substancją jest amfetamina⁶.

Poniższy wykres przedstawia rodzaje substancji odurzających, z którymi młodzież ankietowana eksperymentowała.

5 Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, *Raport o stanie narkomanii w Polsce*, Warszawa 2019, s. 18
<https://www.ore.edu.pl/wp-content/uploads/2020/02/raport-o-stanie-narkomanii-w-polsce-2019.pdf>

6 Ibidem, s. 13

Wykres. Używanie narkotyków przez młodzież szkolną kiedykolwiek w życiu w latach 2008-2018

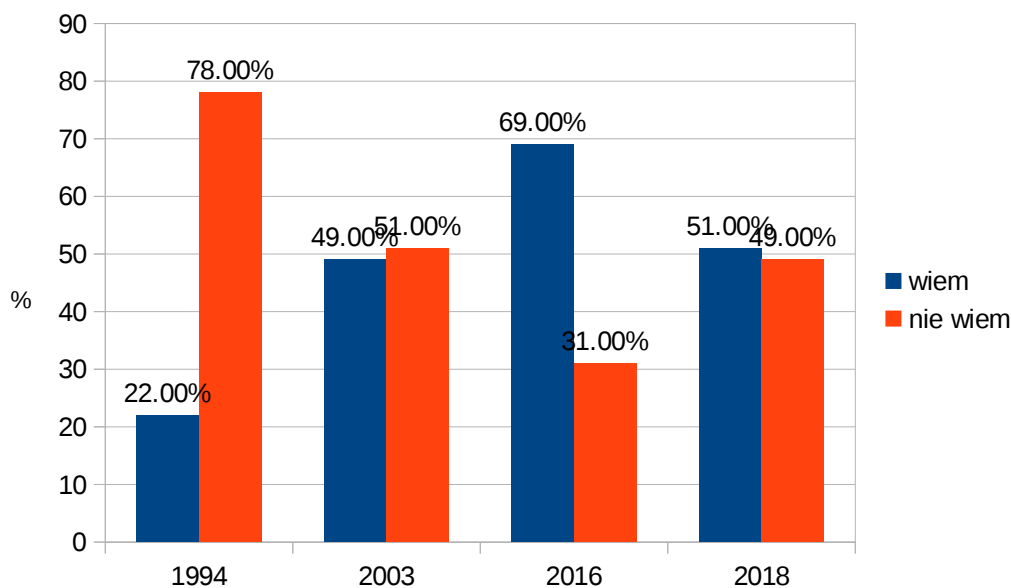
Znajomość miejsc, gdzie można kupić narkotyki

W roku 1994 co piąty młody człowiek w wieku 15-18 lat (22%) wiedział od kogo lub gdzie można kupić narkotyki, w 2003 roku – już niemal połowa (49%). W roku 2016 odsetek takich wskazań wyniósł (69%). Wyniki ostatniego badania pokazały, że maleje odsetek uczniów mających wiedzę o miejscach oferowania narkotyków (51%).

Otrzymane wyniki wskazują jednak, że ponad połowa z badanych w wieku 15-18 lat wie gdzie może kupić narkotyki, co obrazuje poniższy wykres. Chłopcy deklarują łatwiejszy dostęp do narkotyków niż dziewczęta⁷.

⁷ Ibidem, s. 12

Wykres. Znajomość miejsc gdzie można kupić narkotyki

Dostępność poszczególnych substancji na Polskim rynku

W badaniu ESPAD przeprowadzonym w 2019 roku wśród młodzieży szkolnej ocenie badanych poddano dostępność napojów alkoholowych, leków uspokajających i nasennych, substancji wziewnych oraz poszczególnych środków nielegalnych.

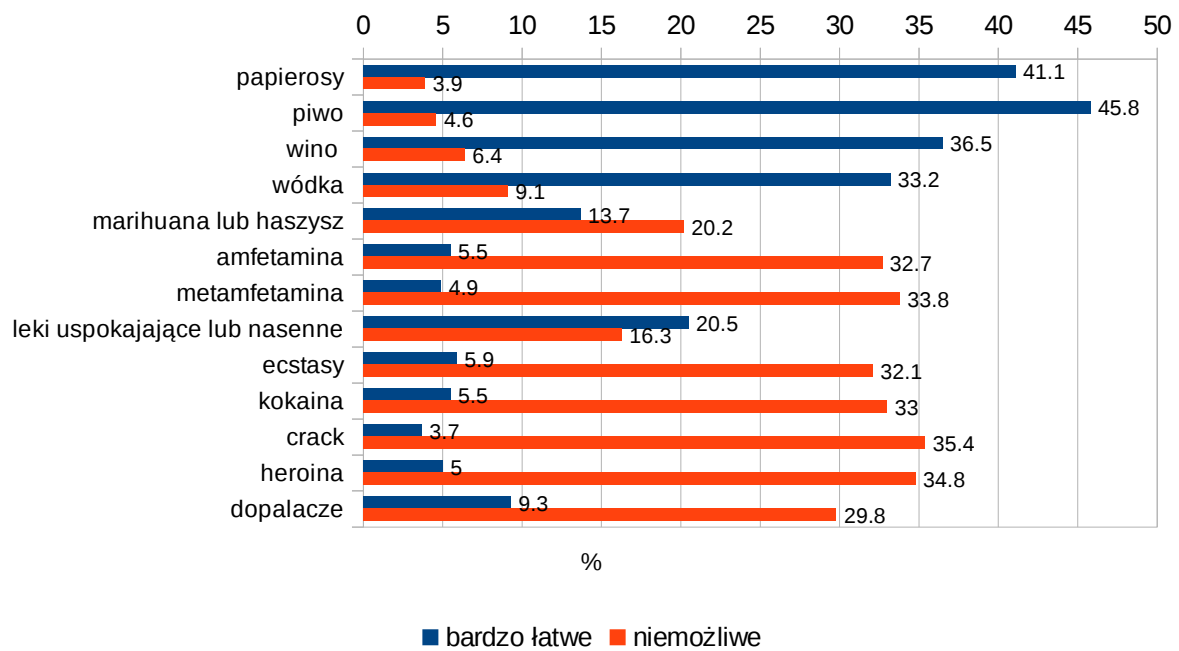
Poziom dostępności napojów alkoholowych jest wysoki, dostęp do leków uspokajających i nasennych zdaniem młodzieży trudniejszy, najniżej oceniana jest dostępność do substancji nielegalnych. Zwraca uwagę, że większość badanych nie ma dużych trudności z dostępem do napojów alkoholowych i tytoniu, mimo że według polskiego prawa sprzedaż i podawanie używek nieletnim są zabronione.

W młodszej grupie badanych, to jest w wieku 15-16 lat, najłatwiej dostępne substancje odurzające to piwo (45,8%), wino (36,5%), wódka (33,2%) i papierosy (41,1%), dostęp do konopi indyjskich deklaruje 13,7% badanych, natomiast najtrudniej dostępne są crack (3,7%) i heroina (5%).

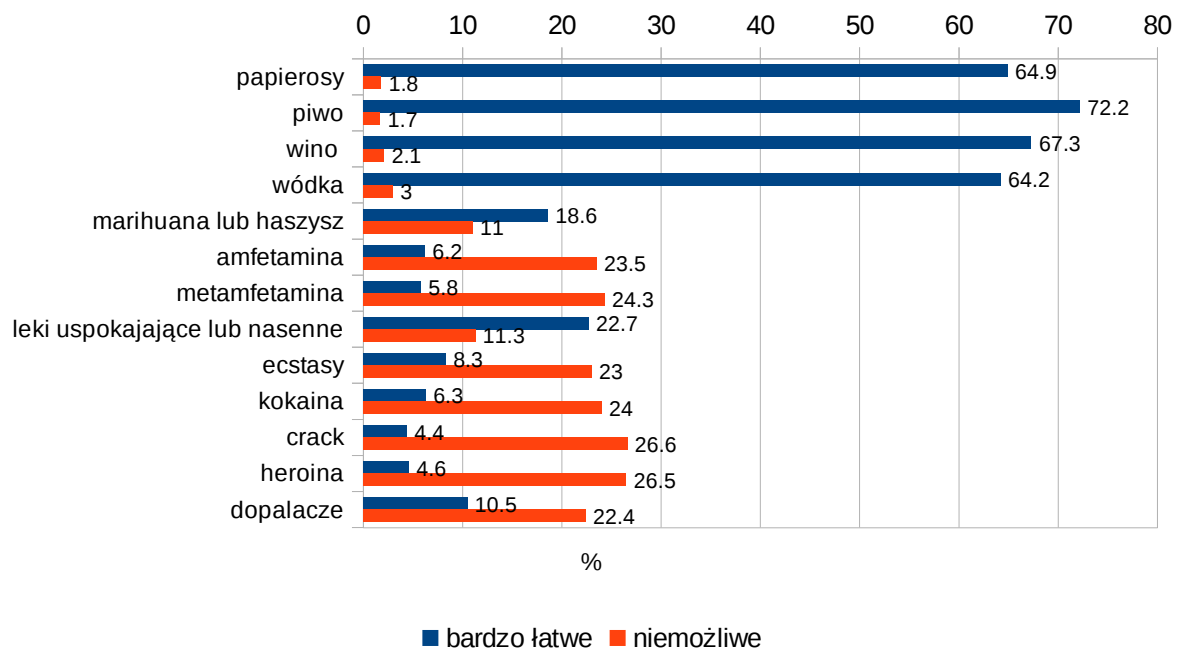
W klasach starszych dostępność do poszczególnych substancji odnotowywana jest podobnie, jednak w większym odsetku uczniowie deklarują dostępność do substancji legalnych. Najłatwiej dostępne substancje odurzające to piwo (72,2%), wino (67,3%), wódka (64,2%) i papierosy (64,9%), dostęp do konopi indyjskich deklaruje 18,6% badanych, natomiast najtrudniej dostępne są crack (4,4%) i heroina (4,6%)⁸.

8 KBPN, PARPA, Instytut Psychiatrii i Neurologii, Janusz Sierosławski, *Używanie narkotyków i alkoholu przez młodzież szkolną. Raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2019r.* Europejski Program Badań Ankietowych ESPAD, Warszawa 2020, s. 79-81, <ftp://kbpn.home.pl/ESPAD/Raport%20ESPAD%202019%20POLSKA-rev.pdf>

Wykres. Ocena dostępności poszczególnych substancji w młodszej grupie badanych (15-16 lat)

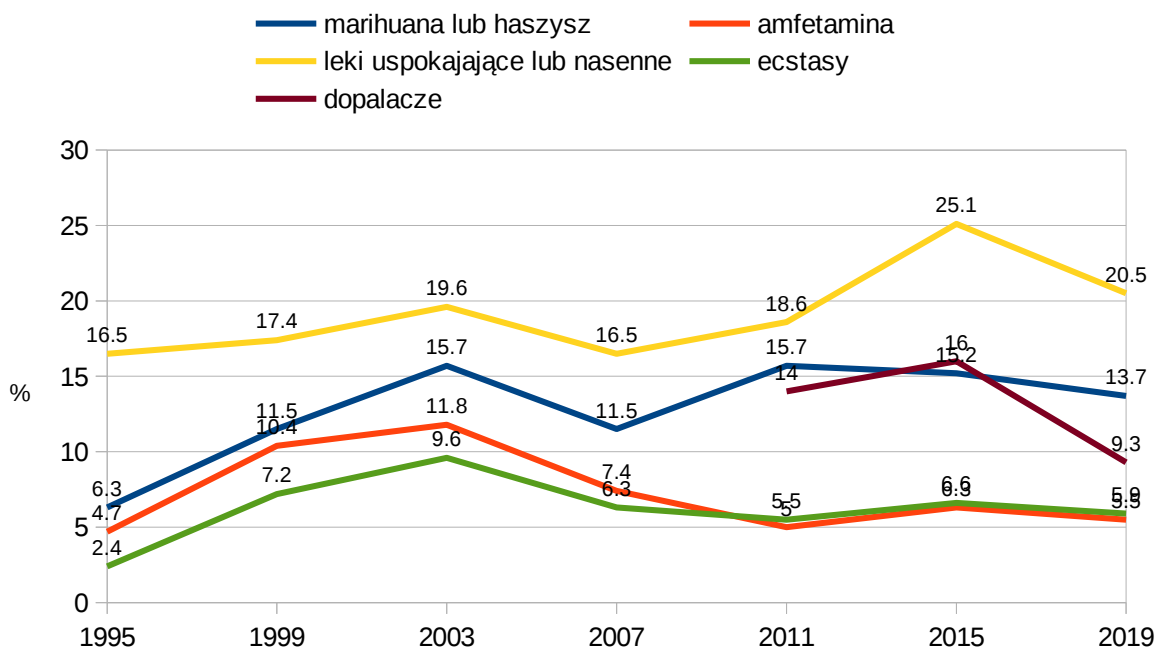
Wykres. Ocena dostępności poszczególnych substancji w starszej grupie badanych (17-18 lat)

Dostęp do narkotyków

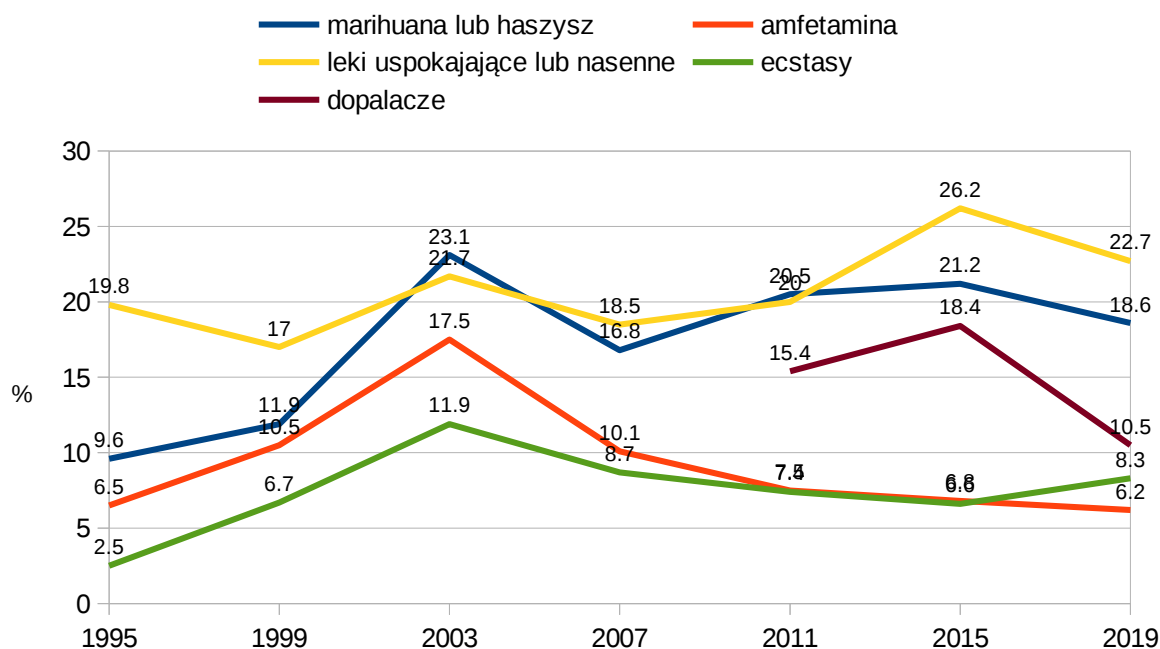
Dane zestawione w poniższych wykresach pozwalają na prześledzenie zmian w ocenach łatwej dostępności poszczególnych substancji przez młodzież na przestrzeni lat. Rok 2019 przyniósł spadek w ocenach dostępności do leków uspokajających i nasennych oraz dopalaczy, natomiast w przypadku trzech substancji nielegalnych tj. przetwory konopi, amfetamina, ecstasy nie nastąpiły istotne zmiany. Dostęp do leków uspokajających i nasennych zarówno w starszej i młodszej grupie uczniów podlegał wahaniom w latach 1995-2007, od 2011 r. nastąpił wzrost, z kolei w 2019 r. odnotowany jest spadek. Dostępność przetworów konopi, amfetaminy, ecstasy w obu grupach badanych wzrastała do 2003 r., a w 2007 r. wyraźnie spadła. Następnie w 2011 r. młodzież ponownie wskazywała większą dostępność do tych środków i na tym samym poziomie również w 2015 r. Jeśli chodzi o ecstasy i amfetaminę – od 2011 r. obserwowany jest spadek dostępności i tendencja ta nie ulega zmianie. Dostępność „dopalaczy” z kolei badana jest dopiero od 2011 r. W 2015 roku zarówno w młodszej jak i w starszej grupie wzrósł odsetek uczniów deklarujących bardzo łatwy dostęp do tych substancji, jednak w 2019 r. można zaobserwować wyraźny spadek⁹.

Wykres. Ocena dostępności poszczególnych substancji jako łatwej do zdobycia w młodszej grupie badanych 15-16 lat

9 Ibidem, s. 82

Wykres. Ocena dostępności poszczególnych substancji jako łatwej do zdobycia w starszej grupie badanych 17-18 lat

O dostępności można również mówić w kwestii ekspozycji na propozycje użycia substancji psychoaktywnej. Najczęściej proponowanym młodzieży środkiem jest alkohol. Propozycje dotyczące substancji nielegalnych dotyczą najczęściej konopi. W czasie ostatnich 12 miesięcy otrzymało taką propozycję 23,2% uczniów z klas młodszych i 34,6% uczniów klas starszych. Inne proponowane substancje to amfetamina, której propozycje otrzymało 5,1% młodszych i 5,6% starszych uczniów oraz ecstasy proponowane były odpowiednio w grupach 4,1% i 5,8%. Oferty leków uspokajających i nasennych spotkało 8,4% młodszych oraz 7,4% uczniów starszych¹⁰.

Dopalacze w Polsce

Smart drugs, legal highs, czy też nowe substancje psychoaktywne wszystkie te nazwy opisują dopalacze, które są balansującymi na styku świata substancji legalnych i nielegalnych. Są to preparaty zawierające w swym składzie substancje psychoaktywne nie objęte kontrolą prawną. Niektóre z nich są pochodzenia roślinnego, inne – syntetycznego. Na szerszą skalę w Europie znane są od połowy lat 80 ubiegłego wieku, w Polsce problemem stały się na początku XXI wieku.

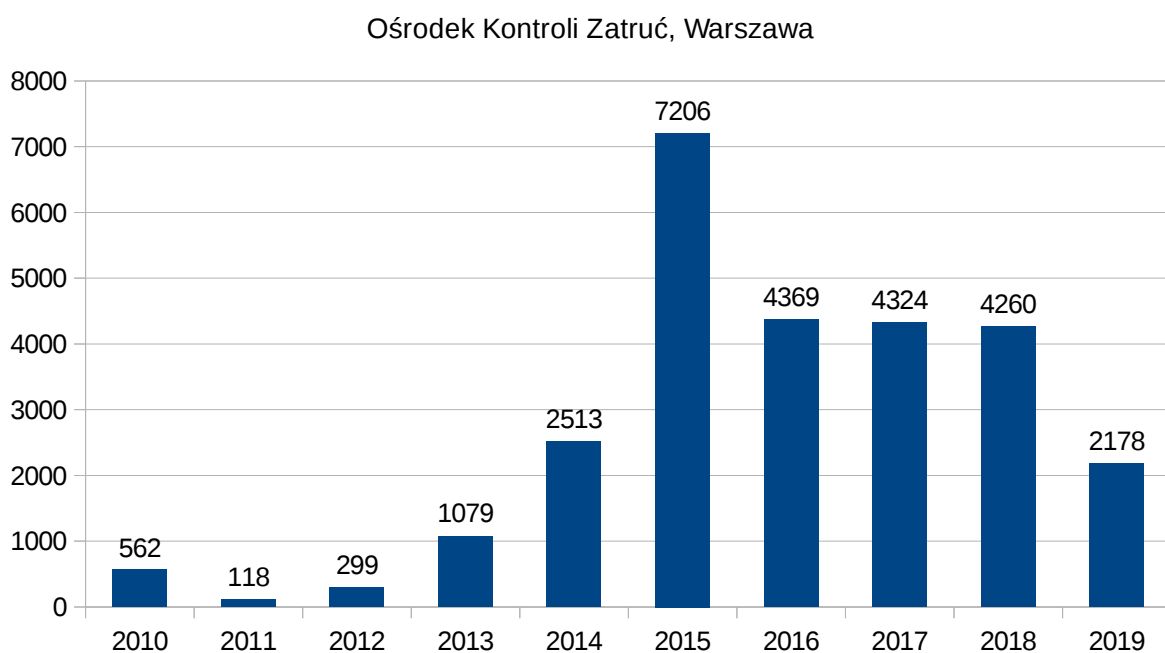
¹⁰ Ibidem, s. 85-87

Po wprowadzeniu zmian legislacyjnych dotyczących zakazu wytwarzania, wprowadzania do obrotu oraz reklamy tak zwanych środków zastępczych w 2010 roku, udało się ograniczyć sprzedaż dopalaczy. Jednak nie na długo bo już w 2014 roku Polska stała się jednym z największych punktów sprzedaży stacjonarnej na rynku Europejskim.

Od 2015 roku gwałtownie wzrosła liczba interwencji medycznych z powodu zatrucia dopalaczami. 20 lipca 2018 roku uchwalono ustawę, która zrównuje nowe substancje psychoaktywne z narkotykami. Nowelizacja ta jest odpowiedzią na niewystarczającą walkę z dopalaczami, których zażywanie może powodować zatrucia, różnego rodzaju uszczerbki na zdrowiu a nawet śmierć. W Polsce dopalacze można kupić legalnie, sprzedawane są między innymi jako przedmioty kolekcjonerskie bądź nawozy do roślin.

Dane Ośrodka Kontroli Zatruc w Warszawie potwierdzają wysokie wskaźniki podejrzeń zatruc z powodu NSP. Rok 2015 był rekordowym pod względem liczby zatruc (7206). W 2016 roku odnotowano spadek do 4369 przypadków i podobny wynik zarejestrowano w 2017 roku, z kolei dane z 2018 roku odnotowały niewielki spadek liczby prawdopodobnych zatruc z powodu NSP do 4260. Dane za okres od stycznia do listopada 2019 roku pokazują na spadek liczby zatruc z powodu NSP do 2178¹¹.

Wykres. Przypadki zatruc i podejrzeń zatruc dopalaczami w latach 2010 - 2019

11 Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, *Raport o stanie narkomanii w Polsce*, Warszawa 2019, s. 19-20, <https://www.ore.edu.pl/wp-content/uploads/2020/02/raport-o-stanie-narkomanii-w-polsce-2019.pdf>

IV. Diagnoza zjawiska narkomanii w Częstochowie

Na terenie miasta Częstochowy występuje współpraca wielu podmiotów w celu określenia problemu narkomanii oraz jego zapobieganiu, wdrażania profilaktyki oraz pomocy osobom uzależnionym i współuzależnionym.

W 2019 roku, w ramach Europejskiego Programu Badań Ankiety w Szkołach (ESPAD) na zlecenie Urzędu Miasta Częstochowy z funduszu alkoholowego, zrealizowano audytoryjne badania ankietowe na próbie reprezentatywnej uczniów pierwszych klas (wiek: 15-16 lat) oraz klas trzecich (wiek: 17-18 lat) szkół średnich Częstochowy¹².

Celem badania był przede wszystkim pomiar natężenia zjawiska używania przez młodzież substancji psychoaktywnych oraz pomiar dostępności środków psychoaktywnych. Badanie miało również na celu ocenę czynników wpływających na rozpowszechnienie ich zażywania.

Ze wszystkich grup nielegalnych środków psychoaktywnych najbardziej rozpowszechnione jest wśród młodzieży częstochowskiej używanie marihuany i haszyszu, na drugim miejscu znajduje się amfetamina. Wśród innych środków, oprócz najczęściej zażywanego alkoholu i tytoniu, przyjmowane są leki uspokajające i nasenne bez recepty w celach niemedycznych, substancje wziewne i leki przeciwbólowe. Młodzież częstochowska często eksperymentuje również przez łączenie alkoholu z lekami oraz alkoholu z marihuaną lub haszyszem. W większości przypadków przyjmowanie środków psychoaktywnych nielegalnych przez młodzież nie ma charakteru regularnego, dotyczy prób eksperymentowania niż stałego ich zażywania.

Okazuje się, że w Częstochowie ma miejsce wyższe niż w skali kraju rozpowszechnienie używania marihuany i haszyszu zwłaszcza w grupie młodzieży 17-18 letniej. Przynajmniej raz w życiu sięgało po nie 42,4% starszych uczniów i 20,8% młodszych uczniów, natomiast w Polsce odpowiednio 37,2% i 21,4%. Ponadto jeśli chodzi o przetwory konopi, młodzi ludzie oceniają je za dość łatwo dostępne, nie doceniają ryzyka konsekwencji i szkód zdrowotnych związanych z ich przyjmowaniem oraz znaczna część przyznaje, że przyjaźni się i zna z osobami je zażywającymi. Wysoka dostępność substancji, niska świadomość zagrożeń zdrowotnych i społecznych związanych z ich przyjmowaniem oraz używanie ich w najbliższym otoczeniu rówieśniczym stanowią poważne czynniki ryzyka zwiększając prawdopodobieństwo sięgania i używania ich przez młodego człowieka.

W związku z tym sugerowany jest przekaz profilaktyczny oparty na działaniach edukacyjnych odnoszący się do postaw, doświadczeń i przekonań młodych ludzi. Działania takie mogą mieć

¹² http://www.czestochowa.pl/data/other/espada_podsumowanie_institucje.pdf dot. Janusz Sierosławski, Mikołaj Sierosławski, *Europejski Program Badań Ankiety ESPAD, Badanie sfinansowane przez Urząd Miasta Częstochowa*

szczególne znaczenie w aspekcie ograniczania popytu na tego typu substancje. Poza tym ze względu na wysokie rozpowszechnienie w Częstochowie używania wśród młodych ludzi przetworów konopi rekomendowana jest rozbudowa odpowiednich form pomocy dla młodzieży, która sięga po substancje psychoaktywne, tak by reagować we wstępnej fazie procesu uzależnienia, zanim do uzależnienia dojdzie.

Informacje pozyskane od podmiotów działających w obszarze przeciwdziałania narkomanii.

1. Powiatowa Stacja Sanitarno - Epidemiologiczna w Częstochowie

W 2019 r. Powiatowa Stacja Sanitarno - Epidemiologiczna w Częstochowie wdrażała, koordynowała i nadzorowała przebieg ogólnopolskich interwencji programowych i nieprogramowych w zakresie profilaktyki zdrowotnej i promocji zdrowia.

Profilaktyczny program przeciwdziałania uzależnieniu od środków psychoaktywnych „ARS – czyli jak dbać o miłość”

W roku szkolnym 2018/2019 szkoły ponadgimnazjalne realizowały VII edycję profilaktycznego programu przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych „ARS – czyli jak dbać o miłość”. Na terenie Częstochowy program realizowany był przez 26 szkół, w tym 2240 uczniów. Program został oceniony pozytywnie przez szkolnych koordynatorów programu, podkreślano fakt emisji filmu „Wieczne dziecko”, który zawsze wywoływał wśród młodzieży ożywioną dyskusję na temat uzależnień oraz skutków używania środków psychoaktywnych, szczególnie przez młodzież i kobiety w ciąży. Bardzo cenne okazały się materiały edukacyjne przekazane do realizacji programu, a także wspólne akcje profilaktyczne organizowane wraz z funkcjonariuszami Straży Miejskiej, podczas których młodzież mogła skorzystać z narkogogli i alkogogli.

Program „Smak życia czyli debata o dopalaczach”

Celem programu było zwiększenie wiedzy uczniów starszych klas szkół podstawowych na temat nowych narkotyków, tzw. „dopalaczy”, co przyczyni się do przeciwdziałania rozprzestrzenianiu się psychoaktywnych środków zastępczych w środowisku dzieci i młodzieży. Program realizowały 42 szkoły podstawowe, gdzie edukacją objęto 5200 osób. Działania edukacyjne w odniesieniu do młodzieży wzbogacono o zajęcia z wykorzystaniem arkogogli i narkogogli. Uczestnicy spotkań doświadczyli jak trudnym zadaniem jest poruszanie się w specjalnych goglach, dzielili się swoimi wrażeniami oraz odczuciami, których doznali podczas wykonywania zadań. Z analizy sprawozdań od szkolnych koordynatorów wynika, iż program jest odpowiednio przygotowany i dostosowany merytorycznie do potrzeb młodzieży. Realizatorzy poszerzyli program o treści uwzględniające

nikotynę w tym e – papierosy oraz alkohol, gdyż środki te są łatwo dostępne i młodzież nie ma problemów z ich zakupem. Wszystkie placówki wyraziły akces udziału w kolejnej edycji programu.

Akcja „Bezpieczne wakacje 2019” i „Bezpieczne ferie 2019”

W ramach akcji pn. „Bezpieczne wakacje” prowadzono działania informacyjno-edukacyjne w placówkach na terenie miasta, m. in. w bibliotekach miejskich, klubach spółdzielczych, ośrodkach wypoczynku letniego oraz obiektach rekreacyjnych. Zwracano szczególną uwagę na problemy zdrowotne wynikające z używania „dopalaczy”. Akcja adresowana była przede wszystkim do dzieci i młodzieży, miała na celu podnoszenie świadomości oraz stworzenie bezpiecznych warunków wypoczynku dzieci i młodzieży, zwłaszcza w zakresie bezpiecznych zachowań zdrowotnych. Przekazywane materiały edukacyjne zostały umieszczone w widocznych miejscach dla ogółu społeczeństwa. Edukacją objęto ogółem ok. 8855 osób.

Ponadto w ramach akcji pn. „Bezpieczne ferie” prowadzono działania informacyjno – edukacyjne. Informacje na temat bezpiecznych zachowań podczas zimowego wypoczynku dzieci i młodzieży umieszczono m.in. na stronie internetowej Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Częstochowie. Ponadto materiały na ten temat przesłano w formie elektronicznej. Prowadzone były również działania informacyjno – edukacyjne, spotkania i szkolenia dla kadry pedagogicznej ośrodków wypoczynku zimowego, Ośrodków Kultury i Sportu oraz Klubów Spółdzielczych i Bibliotek Miejskich. Prowadzone były również prelekcje dla dzieci i młodzieży w ośrodkach, które organizowały ferie. W sumie edukacją objęto 1676 osób.

Akcja Dopalacze – Wypalacze „Groźne narkotyki”

Celem kampanii było spopularyzowanie wiedzy nt. środków psychoaktywnych oraz zwrócenie uwagi na problemy zdrowotne wynikające z korzystania z „dopalaczy”, jako kluczowego zagrożenia dla zdrowia dzieci i młodzieży. Realizowano działania mające na celu dotarcie z informacją i edukacją do młodzieży oraz ich rodziców. Przeprowadzono akcję informacyjno-edukacyjną dla młodzieży wypoczywającej na koloniach i obozach, przekazano materiały edukacyjne do ośrodków wypoczynku letniego w miejscu zamieszkania (baseny, kluby spółdzielcze, biblioteki, stadniny koni, domy studenckie, ośrodki zdrowia) oraz przekazano informację do lokalnych mediów.

Systematycznie w 2019 roku odbywały się zajęcia adresowane do młodzieży, wychowawców i nauczycieli. Prelegentami byli pracownicy Sekcji Oświaty Zdrowotnej oraz Straży Miejskiej w Częstochowie. Atrakcją podczas spotkań były narkogogle i alkogogle gdzie podczas ćwiczeń młodzież doświadczyła jak trudnym zadaniem jest poruszanie się w specjalnych goglach. Pedagodzy szkolni otrzymali materiały edukacyjne do wykorzystania podczas działań edukacyjno informacyjnych w odniesieniu do młodzieży i ich rodziców.

Nadzór nad wprowadzaniem i stosowaniem prekursorów narkotyków. Dopalacze.

Realizując zapisy art. 12 Konwencji Narodów Zjednoczonych o zwalczaniu nielegalnego obrotu środkami odurzającymi i substancjami psychotropowymi, przez właściwe instytucje oraz art. 32 rozporządzenia Rady (WE) Nr 111/2005 z dnia 22 grudnia 2004 r., określającego zasady nadzorowania handlu prekursorami narkotyków pomiędzy Wspólnotą, a państwami trzecimi, pracownicy Powiatowej Stacji zbierali informacje dotyczące handlu prekursorami narkotyków kategorii 2 i 3. Formularze INCB z danymi zostały przekazane do WSSE w Katowicach. W 2019 r. pod nadzorem Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej znajdowało się ogółem 7 obiektów wprowadzających prekursorsy kategorii 3, 1 obiekt - prekursorsy kategorii 2, 17 podmiotów, w których stosowane były prekursorsy kategorii 3 i 4 podmioty stosujące prekursorsy kategorii 2.

Kampania Białych Serc

Od kilku lat Częstochowa uczestniczy w kampanii społecznej, ogólnopolskiej Białych Serc. Symbolem Kampanii są białe serduszka. Co roku inne jest hasło Kampanii, każde związane z uzależnieniami i promocją zdrowego stylu życia, bez narkotyków i innych uzależnień. Miasto Częstochowa oraz szkoły i inne placówki na terenie miasta aktywnie włączają się w Kampanię. W szkołach organizowane są różne zajęcia, w różnej formie. Również Urząd Miasta organizuje spotkania połączone z akcją profilaktyczną dla mieszkańców w postaci rozdawania balonów, lizaków - białych serc, inscenizacją, aby zwrócić uwagę na występujący problem uzależnień.

2. Placówki oświatowe

W zakresie przeciwdziałania narkomanii realizowanych w 2019 roku w szkołach publicznych podległych Wydziałowi Edukacji przeprowadzono ogółem 648 szkoleń i warsztatów tematycznych, 1669 pogadanek (najczęściej w ramach lekcji wychowawczych), 207 imprez, eventów, debat publicznych oraz działań polegających na uczestnictwie w lokalnych lub ogólnopolskich akcjach profilaktyki narkotykowej np. kampanii społecznej „Białych Serc”. W szkolenia i warsztaty - zarówno dla uczniów, jak i nauczycieli – zaangażowane były lokalne stowarzyszenia związane z problematyką przeciwdziałania narkomanii (m.in. Monar, Powrót z U), Powiatowa Stacja „SANEPID” w Częstochowie, MOPS Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych oraz ośrodki zamiejscowe np. Centrum Innowacyjnej Profilaktyki Epsilon z Bielska – Białej.

Szkolenia dla szkolnych koordynatorów programów profilaktyki zdrowotnej

W 2019 roku organizowane były szkolenia dla szkolnych koordynatorów programów „Smak życia, czyli debata o dopalaczach” oraz „Ars, czyli jak dbać o miłość” oraz „Bieg po zdrowie”. Szkolenia organizowane były we współpracy z Samorządowym Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli oraz Zespołem Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych w Częstochowie. Podczas szkoleń koordynatorom przedstawiane były założenia programowe, harmonogram realizacji programu, jak również przekazane materiały edukacyjne do realizacji programów. W dalszej części spotkań koordynatorzy uczestniczyli w warsztatach na temat uzależnień oraz zajęciach, podczas których przedstawiane były zasady realizacji programów metodą projektu i omawiane przykładowe scenariusze zajęć. Szkolenia prowadzili pracownicy Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej, Stowarzyszenia MONAR, Samorządowego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli oraz Zespołu Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych w Częstochowie.

W ramach działań dot. profilaktyki uzależnień w latach poprzednich łącznie z rokiem 2018 Inspekcja Sanitarna w Częstochowie oraz Urząd Miasta ogłaszali konkurs fotograficzno-plastyczny pod hasłem „UZALEŻNIENIOM - STOP”, których adresatami była młodzież starszych klas szkół podstawowych oraz szkół średnich. Służył edukacji młodzieży i realizowany był w ramach akcji informacyjno - edukacyjnej na temat profilaktyki ukierunkowanej na przeciwdziałanie używania środków uzależniających, m. in. dopalaczy. Podsumowanie konkursu oraz wystawa prac pokonkursowych odbywały się w Ratuszu Miejskim oraz Ośrodku Promocji Kultury Gaude Mater w Częstochowie. Zwycięzcy otrzymali dyplomy oraz nagrody rzeczowe. Finał konkursu wzbogacony był też o wykład dotyczący środków psychoaktywnych oraz występ artystyczny.

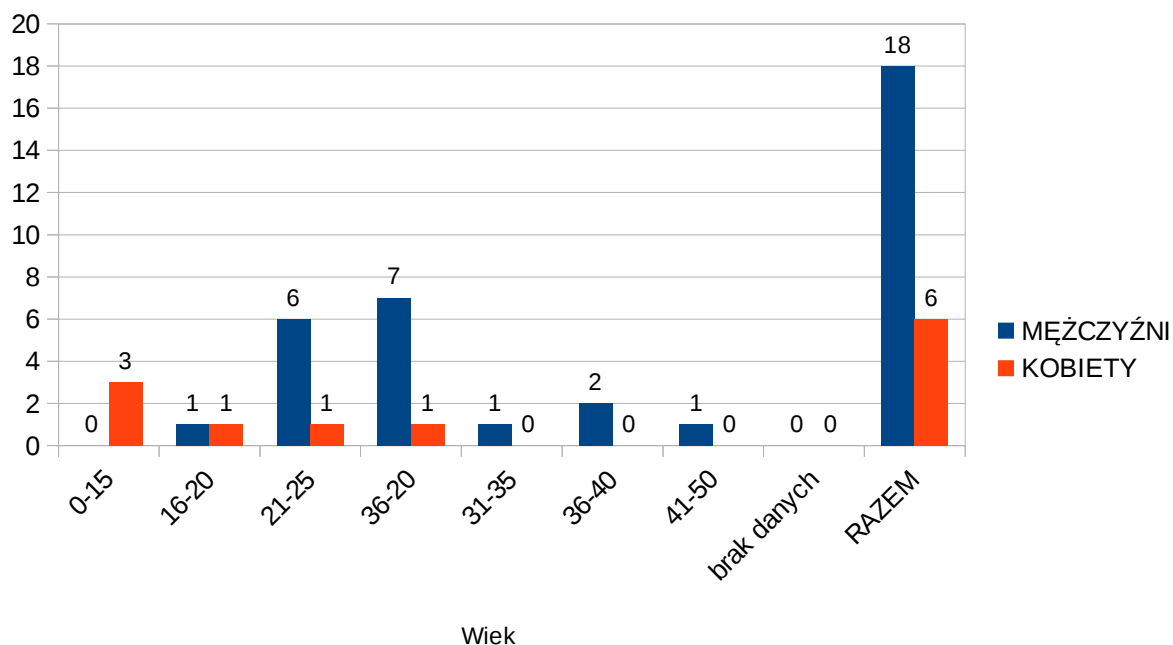
3. Działania kontrolne

Zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu narkomanii Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna na bieżąco prowadzi działania nadzorcze w zakresie wprowadzania do obrotu handlowego środków zastępczych tzw. „dopalaczy”. Z uwagi na fakt, że rynek nowych narkotyków stale się rozwija i możliwości syntezy nowych związków są praktycznie nieograniczone, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny działając na rzecz ograniczenia dostępu do środków zastępczych, a co za tym idzie do eliminowania zagrożeń dla zdrowia i życia ludzi ściśle współpracuje z organami Policji, Straży Miejskiej oraz Urzędu Celnego. Dotychczasowa wspólna działalność przyniosła wiele pozytywnych a nawet spektakularnych efektów.

Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Częstochowie prowadziła nadzór nad wprowadzaniem i stosowaniem prekursorów narkotyków i dopalaczy. Realizując zapisy art. 12

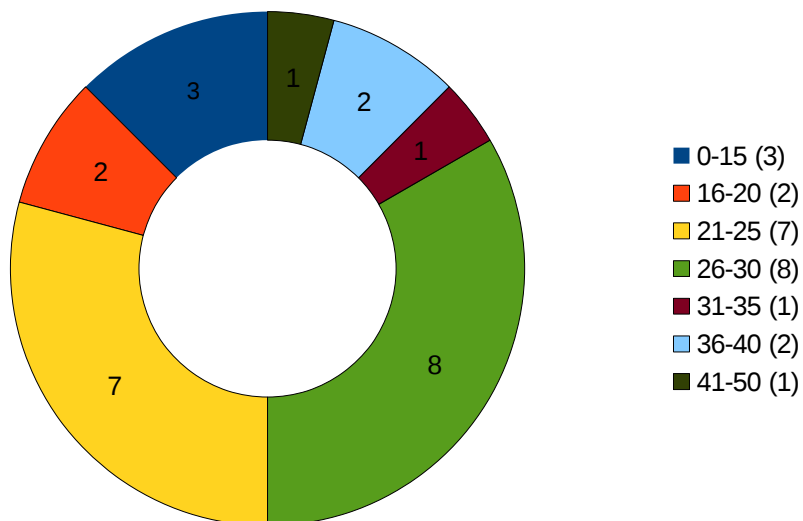
Konwencji Narodów Zjednoczonych o zwalczaniu nielegalnego obrotu środkami odurzającymi i substancjami psychotropowymi, przez właściwe instytucje oraz art. 32 rozporządzenia Rady (WE) Nr 111/2005 z dnia 22 grudnia 2004 r., określającego zasady nadzorowania handlu prekursorami narkotyków pomiędzy Wspólnotą, a państwami trzecimi, pracownicy Powiatowej Stacji zbierali informacje dotyczące handlu prekursorami narkotyków kategorii 2 i 3. Formularze INCB z danymi zostały przekazane do WSSE w Katowicach. W 2019 r. pod nadzorem Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej znajdowało się ogółem 7 obiektów wprowadzających prekursory kategorii 3, 1 obiekt - prekursory kategorii 2, 17 podmiotów, w których stosowane były prekursory kategorii 3 i 4 podmioty stosujące prekursory kategorii 2.

Wykres. Rozkład ilościowy zatruc środkami zastępczymi w mieście Częstochowa i powiecie częstochowskim w 2019 r. wg grup wiekowych i płci

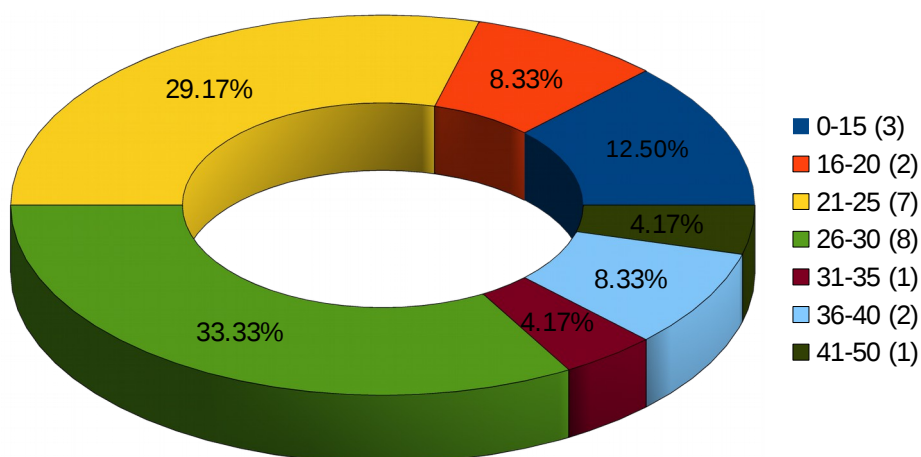

Monitorowanie zatruc nowymi narkotykami odbywa się na bieżąco. W 2019 roku zgłoszone zostały 24 podejrzenia zatruc środkami zastępczymi tzw. „dopalaczami”.

Wykres. Podejrzenia zatruc środkami zastępczymi w mieście Częstochowa i powiecie częstochowskim w 2019 r. wg. grup wiekowych

Wykres. Rozkład procentowy podejrzeń zatruc środkami zastępczymi w mieście Częstochowa i powiecie częstochowskim w 2019 r. wg grup wiekowych

4. Komenda Miejska Policji w Częstochowie

Z posiadanych danych statystycznych, którymi dysponuje Komenda Miejska Policji w Częstochowie wynika, iż zagrożenie problematyką narkomanii dotyczy wszystkich placówek oświatowych, są one jednakowo narażone na występowanie powyższego zjawiska. Najbardziej jednak narażona jest młodzież grupująca się w miejscach takich jak: puby, kluby, dyskoteki, kawiarenki internetowe, siłownie, okolice blokowisk: klatki schodowe, piwnice. Zażywanie narkotyków w coraz większym stopniu dotyczy osób z rodzin dobrze sytuowanych, a nie tylko rodzin patologicznych, bądź biednych.

Trudnością w zwalczaniu przestępczości narkotykowej jest hermetyczność środowiska oraz lęk przed współpracą z organami ścigania. Nieletni chcąc pozyskać środki finansowe na zakup narkotyków, czy też środków psychoaktywnych dopuszczają się różnego rodzaju czynów karalnych.

Tabela. Działania Policji związane z ustawą o przeciwdziałaniu narkomanii

Wyszczególnienie:	2019	2020 (do 30.06.20)
Liczba przestępstw stwierdzonych z UoPN	389 (w tym nieletni -5)	235 (w tym nieletni -4)
Liczba kontroli miejsc zagrożonych	41058	2160
Liczba spotkań profilaktyczno-edukacyjnych z młodzieżą	929	189
Liczba spotkań z pedagogami	805	200
Ujawnienie nieletnich pod wpływem środków odurzających	3	1

5. Straż Miejska w Częstochowie

Działalność Straży Miejskiej w Częstochowie w 2019 roku w zakresie przeciwdziałania zjawisku narkomanii lub walki z przestępczością narkotykową tj. posiadania, handlu, wytwarzania, udostępniania substancji psychoaktywnych w Polsce opiera się o dwa główne kierunki: prewencyjno-karny (sprawy przekazywane Policji) oraz profilaktyczny.

Wymiar profilaktyczny dotyczy prowadzenia prelekcji i spotkań z młodzieżą w szkołach i placówkach opiekuńczo-wychowawczych w zakresie szkodliwości zażywania środków narkotykowych, NSP (tzw. dopalacze) oraz odpowiedzialności prawnej. W pracy prewencyjnej oraz profilaktycznej wykorzystywany jest pies wyszkolony do wykrywania narkotyków, który prowadzony

jest przez dwójkę przewodników. Zakres środowiska, do którego docierają strażnicy z przekazem profilaktycznym obejmuje przedszkola, szkoły podstawowe, średnie, ośrodki szkolno-wychowawcze, szkoły specjalne, placówki wsparcia dziennego, biblioteki, a także szkoły wyższe. Strażnicy uczestniczą w spotkaniach z rodzicami czy gronem pedagogicznym, biorą bierny i czynny udział w konferencjach i kursach doskonalących.

Skuteczność oddziaływań profilaktycznych podnoszona jest m.in. poprzez multidyscyplinarność ekspertów instytucjonalnych zapraszanych do współpracy, takich jak przewodnik psa służbowego, pracownicy Sanepidu, specjaliści z zakresu współczesnych technologii teleinformatycznych. Multimedialna formuła przekazu odnosi się do bieżących zagadnień i nagłaśnianych przez media zdarzeń znanych młodzieży, co podnosi ich realny przekaz. Wszystkie zajęcia są prowadzone przez doświadczonych praktyków, socjoterapeutkę i psychoterapeutę dzieci i młodzieży oraz przewodnika psa do wykrywania narkotyków. Treść, układ i poruszane zagadnienia opierają się o własne materiały, pomysły, doświadczenie w pracy z dziećmi i młodzieżą, doświadczenia zawodowe oraz współczesną wiedzę m. in. dotyczącą pułapek i błędów profilaktyki (uzyskiwanie efektu odwrotnego do zamierzonego). Taka geneza pracy profilaktycznej pozwala w łatwy i szybki sposób dostosować lub łączyć prezentowane zagadnienia.

Treść prelekcji odnosi się w szczególności do samoświadomości i samokontroli słuchaczy (w wewnętrznym, a nie zewnętrznym, kreatorze postaw upatrywana jest skuteczność profilaktyki). Podnoszona jest waga umiejętności społecznych młodzieży ze szczególnym uwzględnieniem zasad asertywnej odmowy w przypadkach presji grupy, z tego względu, że badania pokazują, że młodzież sięga po używki najczęściej poza domem i szkołą i nie w samotności, ale w grupie lub pod presją ważnych jej członków.

W ramach profilaktyki używek eksperci zwracają uwagę na zapobieganie występowaniu zachowań ryzykownych i niebezpiecznych pod wpływem problemów i traum dnia codziennego (osłabienie dobrostanu psychicznego umożliwia często pomimo wewnętrznych oporów sięganie po używki). Odnoszą się przy tym do znanych człowiekowi skutecznych metod radzenia sobie ze stresem. Znaczna część prezentacji szkolnych podkreśla czynniki chroniące np. wzmocnienie wpływu i samokontroli jednostki, uprawianie rekreacji i sportu, hobby, przynależność do pozytywnej grupy. Akcentowane są równocześnie indywidualno-środowiskowe czynniki ryzyka n. wpływ autorytetu mediów społecznych i grupy rówieśniczej na zachowania młodzieży. Podnoszone są kwestie mitów na temat alkoholu, nikotyny, narkotyków, np. *mała ilość nie zaszkodzi, palę jak mi się chce ale nie jestem uzależniony, marihuana to zioło nie zaszkodzi i nie uzależnia, wystarczy chcieć by wyjść z nałogu, THC nie ma dawki śmiertelnej, biorę co chcę*. Eksperci odnoszą się do wszystkich znanych

i popularnych wśród młodzieży też dotyczących używek, w tym warunków produkcji, dystrybucji dilerskiej, czy zasad rządzących światem przestępczym. Przedstawiane treści argumentowane są wynikami współczesnych badań i dokumentów powołując się na ich źródła naukowe.

Zakres tematyki i formułę spotkań z młodzieżą konsultowane są z nauczycielami i wychowawcami celem dostosowania ich do oczekiwań szkół lub placówek oświatowych. Średnio co roku pracownicy Straży Miejskiej w Częstochowie spotykają się i prowadzą zajęcia profilaktyki pierwszorzędowej dla ponad 3,5 tys. osób w mieście Częstochowa ale także poza gminą Częstochowa.

Tabela. Kontrole miejsc dokonane przez strażników miejskich w związku z zagrożeniami dotyczącymi handlu narkotykami i dopalaczami

L.p	Wyszczególnienie:	Liczba kontroli w latach	
		2019	Do VI 2020
1.	Kontrole miejsc koncentracji i przebywania młodzieży	2974	2194
2.	Kontrole szkół pod kątem rozprowadzania substancji niedozwolonych	217	96
3.	Kontrole miejsc gromadzenia się subkultur młodzieżowych	538	233

Tabela. Działania Straży Miejskiej z udziałem psa służbowego wyszkolonego do wykrywania narkotyków

L.p	Rodzaj działań:	2019r.		Do VI 2020r.	
		Liczba kontroli	Liczba osób ujętych	Liczba kontroli	Liczba osób ujętych
1.	Współpraca z funkcjonariuszami policji	6	0	3	0
2.	Działania profilaktyczne na terenie szkół	20	0	21	0
3.	Inne - akcje	2	0	0	0
4.	Ujęcie osoby posiadającej narkotyki	0	0	1	0
5.	Działania profilaktyczne na terenie szkół	0	0	0	0
Suma:		28	0	25	0

Tabela. Główne sprawy przekazane Policji przez Straż Miejską w ramach bieżącej współpracy

L.p	Rodzaj sprawy:	2019r.		Do VI 2020r.	
		Liczba spraw	Liczba osób ujętych	Liczba spraw	Liczba osób ujętych
1.	Osoba po spożyciu dopalaczy	0	0	0	0
2.	Zakup dopalaczy	0	0	0	0
3.	Posiadanie narkotyków	8	10	0	0
Suma:		8	10	0	0

Tabela. Działalność profilaktyczna Straży Miejskiej – wykaz prowadzonych prelekcji

ROK	liczba prelekcji/zrealizowanych godzin	liczba uczestników
2019	50/75h	3607
Bezpieczne ferie 2019	80h	50
Bezpieczne wakacje 2019	392h	67
2020	19/33h	1068
Bezpieczne ferie 2020	80h	38
Bezpieczne wakacje 2020	306h	30

6. Częstochowskie Towarzystwo Profilaktyki Społecznej

CZTPS prowadzi i realizuje wiele różnorodnych działań i programów.

„Pomagamy dzieciom poznawać świat bez narkotyków” – program profilaktyki selektywnej dla dzieci i młodzieży, finansowany przez Regionalny Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, Krajowe Biuro do spraw Przeciwdziałania Narkomanii i Urząd Miasta Częstochowy. Celem głównym programu było zmniejszenie ryzyka uzależnienia wśród dzieci i młodzieży poprzez rozwój umiejętności społecznych i emocjonalnych. W ramach programu w roku 2019 objęto pomocą 88 osób w tym 53 dzieci i młodzieży, i 35 osób dorosłych (rodziców, opiekunów).

„Biegniemy po trzeźwe życie” – maraton im. M. Kotańskiego zorganizowany w ramach programu na rzecz dzieci i młodzieży „Profilaktyka poprzez sport”, finansowany przez Urząd Miasta Częstochowy. W 2019 roku w IV Biegu im. M. Kotańskiego wzięło udział 139 osób.

„Fajny ze mnie dzieciak” – program skierowany do dzieci i młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym, finansowany przez UM Częstochowa. W ramach programu objęto pomocą w 2019 r. - 30 dzieci.

Prowadzenie placówki opiekuńczo wychowawczej wsparcia dziennego „Świetlica Socjoterapeutyczna

"Ludki z Blaszaney Budki" - zadanie z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej. Wsparcie rodziny poprzez objęcie dziecka opieką i wychowaniem w placówce wsparcia dziennego, finansowane przez Urząd Miasta Częstochowy od 1996 do nadal. Dzieci w placówce objęte są pomocą w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i jest to pomoc indywidualna oraz zajęcia grupowe. W ramach programu objęto pomocą w roku 2016 – 50 dzieci, a w 2017 - 50 dzieci, w 2018 – 50 dzieci. W 2019 roku – 50 dzieci. W roku 2020 do 30.06. - 50 dzieci.

Prowadzenie „Całodobowej Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej Przystanek Bardo” – poprzez zapewnienie opieki i wychowania dzieciom powyżej 10 lat, finansowane przez Urząd Miasta Częstochowy. Dzieci w placówce objęte są pomocą w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom. Jest to pomoc indywidualna i zajęcia grupowe.

Punkt Interwencji Kryzysowej dla Dzieci PIKUŚ w ramach projektu pn „Wsparcie rodziny – Jasne, że tak” . W ramach ciągłości projektu można było korzystać z telefonicznej pomocy interwencyjnej pod numerem 726 386 838 – z pomocy skorzystało 15 dzieci.

Prowadzenie *Częstochowskiego Centrum Interwencji Kryzysowej* – całodobowej placówki pomocowej, mającej za zadanie udzielanie wszechstronnej, interdyscyplinarnej pomocy osobom doświadczającym przemocy, będącym w sytuacjach kryzysowych, w tym w kryzysie związanym z problemem alkoholowym. W szczególności udzielanie poradnictwa psychologicznego, prawnego, a w sytuacjach zagrożenia zdrowia i życia oraz dla osób w bardzo trudnej sytuacji kryzysowej zapewnienie schronienia w hostelu na okres do trzech miesięcy. Działalność CCIK obejmuje także pomoc telefoniczną i mailową, świadczoną całodobowo przez dyżurującego interwenta kryzysowego. W 2019 r. w ramach działalności CCIK udzielono wsparcia 520 osobom, w tym bezpłatne schronienie w hostelu dla osób i rodzin znajdujących się w stanie kryzysu uzyskało 69 osób. W pierwszym półroczu 2020 r. udzielono wsparcia 288 osobom, w tym: pomocy psychologicznej udzielono 202 osobom, z poradnictwa prawnego skorzystały 82 osoby, z poradnictwa rodzinnego 39 osób, z grup wsparcia 10 osób, schronienia w hostelu udzielono 42 osobom. Ponadto w ramach działalności CCIK interwencji kryzysowi odbyli 347 rozmów telefonicznych.

„CZĘSTOCHOWSKI TELEFON ZAUFANIA” – telefon funkcjonuje w strukturze Częstochowskiego Centrum Interwencji Kryzysowej. Dyżuranci udzielają wsparcia osobom doświadczającym sytuacji kryzysowych związanych z uzależnieniami, przemocą, a także z problemami rodzinnymi, egzystencjalnymi itp. W 2019 r. przeprowadzono 3382 rozmowy, w pierwszym półroczu 2020 r. - 1792 rozmowy.

Młodzieżowy Ośrodek Leczenia Uzależnień (MOLU) – placówka finansowana przez Narodowy Fundusz Zdrowia od 1996 r. do nadal.

W roku 2019 - 76 hospitalizacji

W roku 2020 (do 30.06.2020) – 25 hospitalizacji.

Projekt HOSTELLOVE - finansowany przez Krajowe Biuro ds Narkomanii, jako program postrehabilitacyjny dla pacjentów którzy ukończyli terapię w MOLU. W programie udział wzięło:

W roku 2019 - 22 osoby

W roku 2020 (do 30.06.2020) – 11 osób.

„*KONTRANET 2019*” - program opieki i terapii patologicznych hazardzistów, osób z innymi uzależnieniami behawioralnymi, ich bliskich i rodzin. Program finansowany przez Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii. W ramach programu objęto pomocą w 2019 roku – 67 osób, a w 2020 (do 30.06.2020) - 32 osoby.

HOSTEL NA REJTANA – celem programu była rehabilitacja oraz reintegracja społeczna i zawodowa osób uzależnionych od narkotyków. Pomocą objęto 10 osób w 2017 roku.- finansowany przez ROPS w Katowicach.

7. Działalność profilaktyczna MKRPA

Istotną rolę w rozwiązywaniu problemów alkoholowych odgrywa działalność profilaktyczna. W jej ramach Wydział Polityki Społecznej Urzędu Miasta Częstochowy we współpracy z Miejską Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz innymi podmiotami działającymi w tym obszarze (w tym z organizacjami pozarządowymi) organizuje lub współorganizuje wiele przedsięwzięć profilaktycznych kierowanych zarówno do dzieci i młodzieży, jak i dorosłych mieszkańców miasta.

W roku 2019 były to:

1. program „Profilaktyka poprzez sport”, mający na celu zapobieganie uzależnieniom, promowanie zdrowego i aktywnego stylu życia oraz zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży,
2. w ramach projektu „Powstrzymaj pijanego kierowcę”:
 - a. kampanie profilaktyczno-interwencyjne na rzecz Odpowiedzialnej Sprzedaży Alkoholu oraz ograniczenia rozmiarów zjawiska sprzedaży i podawania alkoholu nieletnim,

- b. szkolenia dla sprzedawców, w sklepach, lokalach gastronomicznych i na stacjach paliw, diagnozujących zjawisko sprzedaży alkoholu niepełnoletniej młodzieży,
 - c. sonda uliczna „Zatrzymaj pijanego kierowcę” na rzecz przeciwdziałania nietrzeźwości kierowców.
3. działania dla kierowców, motocyklistów, rowerzystów oraz pieszych w ramach kampanii pn. „Bezpieczne drogi w Częstochowie,
4. program profilaktyczny „Bank Dobrych Praktyk” rekomendowany przez PARPA dla wychowawców i pedagogów częstochowskich szkół podstawowych, którego celem głównym jest wzmocnienie w środowisku szkolnym czynników ochraniających uczennice i uczniów przejawiających zachowania agresywne,
5. szkolenia warsztatowe dotyczące m. in. diagnozy i interwencji w kryzysie suicydalnym oraz doskonalenia kompetencji nauczycieli, wychowawców i pedagogów w celu zapobiegania samookaleczeniom i zamachom samobójczym dzieci i młodzieży,
6. program profilaktyczny „Młodość bez Uzależnień”, mający m.in. na celu podniesienie wśród młodzieży poziomu wiedzy o konsekwencjach i zagrożeniach wynikających z używania środków psychoaktywnych, obejmujący m.in.:
- a. konkurs na Małe Formy Teatralne „Młodość bez uzależnień” dla młodzieży ze szkół podstawowych, ponadpodstawowych oraz podopiecznych z placówek wsparcia dziennego,
 - b. spektakl profilaktyczny pt. „My, Dzieci z dworca ZOO” dla ok. 400 uczniów częstochowskich szkół ponadpodstawowych, wystawiany 5 marca 2019 r. w Miejskim Domu Kultury,
 - c. rekomendowany przez PARPA program profilaktyczno-wychowawczy „EPSILON” dla 82 oddziałów szóstych klas częstochowskich szkół podstawowych, realizowany od 25 marca do 19 czerwca 2019 r.,
 - d. działalność Małych Akademii Życia funkcjonujących w 4 częstochowskich przedszkolach; w ramach Projektu działania oparte były na aktywnym uczestnictwie dzieci w zajęciach edukacyjnych, rekreacyjno-sportowych, artystycznych dostosowanych do indywidualnych potrzeb dzieci, sprzyjających nawiązywaniu kontaktów w grupach rówieśniczych oraz integrujących środowiska dziecięce,
 - e. działalność Młodzieżowych Akademii Życia funkcjonujących w 26 częstochowskich szkołach podstawowych, realizujących projekt profilaktyczno-wychowawczy, polegający na prowadzeniu zajęć rozwijających zainteresowania i pasje dzieci i młodzieży, promujących aktywne, społecznie akceptowane formy spędzania wolnego czasu,

wskazywaniu alternatywy dla zażywania środków psychoaktywnych oraz wzmocnieniu wiary we własne możliwości i kształtowaniu umiejętności kreowania własnej przyszłości, w oparciu o pozytywne wzorce,

7. organizacja wypoczynku letniego z programem profilaktycznym dla 180 dzieci z rodzin z problemem uzależnień; w ramach zadań zleconych dofinansowano trzy częstochowskie organizacje: Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Okręgowy, Rzymskokatolicką Parafię p.w. w. Maksymiliana M. Kolbe oraz Komendę Hufca Związek Harcerstwa Polskiego,
8. konferencja pn. „Co młody człowiek powinien wiedzieć o FASD”, dla młodzieży szkół ponadpodstawowych przeprowadzono wykład w zakresie ukazania spektrum negatywnych skutków rozwojowych występujących u potomstwa matek pijących alkohol w okresie ciąży oraz wykład dotyczący wzmocniania realnego poczucia własnej wartości,
9. „Częstochowskie Dni Profilaktyki”, w ramach których zrealizowano:
 - a. 22 maja 2019 r. w Szkole Podstawowej nr 7 przedsięwzięcie wychowawczo-profilaktyczne „Na krawędzi”, poświęcone w I części wspomnieniom o polskim himalaistcie Tomasz Mackiewicz, część II stanowiły warsztaty prowadzone przez edukatorów i terapeutów nt. poczucia własnej wartości oraz wpływu na nasze zachowania ludzi, którymi się otaczamy,
 - b. zajęcia promujące kreatywne spędzanie czasu wolnego oraz zdrowy tryb życia, które odbyły się 6 czerwca br. w Szkole Podstawowej nr 38; w zajęciach uczestniczyło ok. 100 osób,
 - c. przedstawienie teatralne pt. „Czyż nie dobiega się koni?” dla ok. 370 uczniów częstochowskich szkół ponadpodstawowych, wystawiony 22 listopada br. w Teatrze im. Adama Mickiewicza,
 - d. cykliczne spotkania przedstawicieli Partnerstwa Aktywności Lokalnej „Częstochowa – mówimy NIE uzależnieniom i przemocy”.

W I półroczu 2020 r.:

1. zorganizowano Częstochowskie Dni Profilaktyki, w ramach których odbyły się:
 - a. 24 lutego 2020 r. wystawiono spektakl profilaktyczny pt. „My, Dzieci z dworca ZOO” dla ok. 400 uczniów częstochowskich szkół ponadpodstawowych,
 - b. 3 marca 2020 r. w ramach Projektu profilaktycznego pn. „Dobra profilaktyka jest sztuką” dla uczniów częstochowskich szkół podstawowych w Teatrze im. Adama Mickiewicza wystawiono spektakl teatralny pt. „Królowa Śniegu”, połączony w wykładem,
2. 2 marca 2020 r. w Ratuszu Miejskim zorganizowano konferencje inaugurującą Program Profilaktyczno-Wychowawczego „EPSILON”, który realizowany będzie w częstochowskich

szkołach ponadpodstawowych,

3. w ramach Projektu „Powstrzymaj pijanego kierowcę” współpracowano z Komendą Miejską Policji badając stan trzeźwości kierowców autobusów, zwracano uwagę, czy pasażerowie stosują się do obostrzeń w związku z obowiązującym stanem epidemii oraz rozprowadzano materiały promocyjne, np. breloki odblaskowe z napisem „Odpowiedzialny kierowca”,
4. zorganizowano szkolenie dla sprzedawców napojów alkoholowych w formie terenowej pt. „Zasady sprzedaży i podawania napojów alkoholowych”, szkoleniem objęto 150 sklepów na terenie Częstochowy,
5. przeprowadzono kontrolę 13 punktów sprzedaży napojów alkoholowych pod kątem przestrzegania zapisów ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, szczególnie zakazu sprzedaży i podawania napojów alkoholowych nieletnim oraz nietrzeźwym.

W roku 2020 ze względu na panujące obostrzenia sanitarne związane z epidemią wirusa COVID-19, wiele działań realizowano m.in. w formie zdalnej, online, spotkań z zachowaniem reżimu sanitarnego.

8. Częstochowskie Towarzystwo Rodzin i Przyjaciół Dzieci Uzależnionych „Powrót z U”

W okresie realizacji programu od 01.01.2019 do 30.06.2020 podjęto następujące zadania:

1. Program CANDIS adresowany do problemowych użytkowników narkotyków pt. "Konopne wybory III";
2. Program reintegracji społecznej i zawodowej adresowany do osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych pt. "Po nowemu";
3. Program terapeutyczny dla osób uzależnionych i współuzależnionych od alkoholu pn. "RAZEM";
4. Program wsparcia działań z zakresu profilaktyki uzależnień od narkotyków i środków psychoaktywnych "Wiolinowa 2019".

W czasie realizacji ww. programów Towarzystwo stwierdziło i zarejestrowało 174 przypadków osób uzależnionych oraz 92 przypadki osób eksperymentujących z różnego rodzaju środkami psychoaktywnymi.

W trakcie realizacji programów ujawnione przypadki negatywnych doznań i zachowań związanych z przyjmowaniem narkotyków potwierdzają, że uzależnienie jest przede wszystkim problemem rodziny. Niezbędne jest kontynuowanie już istniejących oraz wdrażanie kolejnych programów profilaktycznych i działań zapobiegających przypadkom narkomanii. Za konieczne należy uznać prowadzenie szerokiej działalności informacyjnej na temat szkodliwości narkotyków oraz sposobów

wychodzenia z uzależnienia. Przedsięwzięcia te wymagają zaangażowania instytucji publicznych, organizacji pozarządowych, działających w obszarze zapobiegania narkomanii, szkół i pedagogów oraz służb prewencyjnych.

ROK		
	2019	01.01.-30.06.2020
Ogólna liczba pacjentów	403	182
Wiek inicjacji narkotykowej	14	15
Liczba pacjentów zażywających substancji:		
Marihuana/Haszysz	87	25
Amfetamina	33	32
Substancje wziewne typu klej i rozpuszczalniki	4	2
Dopalacze	57	89
Naprzemienne przyjmowanie substancji w tym alkoholu	202	24
Inne środki	20	10

9. Stowarzyszenie Monar

Poradnia Profilaktyki, Leczenia i Terapii Uzależnień w Częstochowie realizowała następujące programy:

- Programy terapii kierowane do osób używających szkodliwie i uzależnionych od konopi oraz ich rodzin i bliskich
- Programy reintegracji społecznej i zawodowej adresowane do osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych
- Działania z zakresu ograniczania szkód zdrowotnych i społecznych ukierunkowanych na profilaktykę HIV, HCV, HBV i innych chorób zakaźnych wśród osób używających narkotyków
- Wspieranie działań z zakresu profilaktyki uzależnień od narkotyków i środków psychoaktywnych
- Zapobieganie zakażeniom HIV/AIDS
- Wspieranie działań z zakresu profilaktyki uzależnień od narkotyków i środków psychoaktywnych
- Program profilaktyki selektywnej
- Ograniczenie rozprzestrzeniania się zakażeń HIV/HCV oraz podniesienie świadomości społecznej w zakresie ryzykownych zachowań

- Promowanie wśród dzieci i młodzieży aktywnych form spędzania czasu wolnego oraz zdrowego stylu życia poprzez realizację projektów i programów profilaktycznych
- Wspieranie pracy środowiskowej na rzecz dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym
- Punkty konsultacyjno - diagnostyczne prowadzące anonimowo i bezpłatne badania w kierunku HIV połączone poradnictwem okołotestowym.

PKD ZESTAWIENIE ZBIORCZE za 2019 rok.

Dotyczy wszystkich pacjentów, którym zalecono wykonanie badania: 451

Wyniki testu przesiewowego ujemne – 445 pacjentów

Pacjenci z wynikiem dodatnim potwierdzonym testem WB- 6

	ROK	2019	2020
	Psychoterapia indywidualna	3562	843
	Porady lekarskie /psychiatryczne	1713	1254
	Porady psychologiczne	398	186
	Skierowania do oddziału detoksykacyjnego	7	5
	Skierowania do stacjonarnych ośrodków terapii uzależnień	17	11
F11	Opiaty i opioidy	1	2
F12	Kanabinoidy i nowe substancje psychoaktywne zawierające kanabinoidy	56	152
F13	Inne leki uspokajające i nasenne	38	149
F14	Kokaina i jej pochodne	0	0
F15	Amfetamina i inne substancje stymulujące oraz nowe substancje psychoaktywne zawierające stymulanty	14	22
F18	Substancje wziewne	0	1
F19	Mieszane	180	722
F 63.0	Hazard patologiczny	5	43
F63.8	Inne uzależnienia behawioralne (zaburzenia nawyków i popędów)	51	149

V. Program Przeciwdziałania Narkomanii w mieście Częstochowa na lata 2021 – 2025

5.1. Określenie celów Programu Przeciwdziałania Narkomanii

- **Cel główny Programu**

Profilaktyka i rozwiązywanie problemów związanych z ograniczeniem używania środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych i NSP.

Wskaźniki

- liczba osób uzależnionych i eksperymentujących z narkotykami, środkami psychoaktywnymi;
- liczba przestępstw popełnionych pod wpływem narkotyków środków psychoaktywnych.

Źródło weryfikacji

- dane z instytucji zajmujących się problematyką narkomanii oraz stosowania środków psychoaktywnych;
- statystyki policyjne;
- raport z badań w ramach Europejskiego Programu Badań Ankiety w Szkołach (ESPAD) zrealizowanych na próbie reprezentatywnej uczniów w wieku 15-16 lat oraz 17-18 lat ze szkół średnich w Częstochowie.

Cele operacyjne uwzględniające elementy profilaktyki uniwersalnej, selektywnej i wskazującej zgodnie z poniższymi zestawieniami.

Cele operacyjne Programu

Cel operacyjny	Wskaźnik	Źródło pozyskania wskaźnika
<p>1. Podniesienie w społeczności lokalnej wiedzy na temat szkodliwości i przyczyn narkomanii poprzez prowadzenie działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej</p> <ul style="list-style-type: none"> wśród nauczycieli, pracowników socjalnych i innych służb społecznych w zakresie rozwiązywania problemów związanych ze zjawiskiem narkomanii i sposobów pomocy osobom zagrożonym narkomanią i ich rodzinom. wśród rodziców, opiekunów prawnych. wśród dzieci i młodzieży na temat szkodliwości stosowania środków psychoaktywnych, narkotyków. poszerzenie działań edukacyjnych w zakresie zagrożeń narkomanią oraz wpływu narkotyków i innych środków psychoaktywnych (dopalaczy) na rozwój psychofizyczny, stan zdrowia i zagrożenie życia. zwiększenie wiedzy na temat skali, struktury zjawiska narkomanii oraz zagrożenia narkomanią. 	<ul style="list-style-type: none"> liczba wydanych i rozpropagowanych publikacji oraz materiałów informacyjnych, liczba zorganizowanych akcji informacyjnych wraz z liczbą odbiorców, liczba szkoleń, warsztatów wraz z liczbą uczestników, liczba przeszkolonych nauczycieli, pracowników socjalnych i innych osób w zakresie przeciwdziałania narkomanii, liczba zajęć profilaktycznych dla rodziców wraz z liczbą uczestników, liczba dzieci i młodzieży uczestniczących w działaniach objętych Programem, wysokość środków finansowych pozyskanych na działania przewidziane w Programie, 	<p>Sprawozdania realizatora Programu i partnerów w realizacji Programu.</p>
<p>2. Zapewnienie dostępności do pomocy osobom dotkniętym i zagrożonym narkomanią oraz ich rodzinom.</p> <ul style="list-style-type: none"> zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacji dla osób uzależnionych oraz osób zagrożonym uzależnieniem i ich rodzin. wzrost umiejętności oraz kompetencji zawodowych osób pracujących z osobami zagrożonymi narkomanią. 	<ul style="list-style-type: none"> liczba programów profilaktycznych przeprowadzonych przez realizatorów Programu wraz z liczbą uczestników wysokość środków stanowiących dofinansowanie do programów profilaktycznych realizowanych na terenie miasta, liczba porad i konsultacji udzielonych osobom dotkniętym i zagrożonym narkomanią oraz ich rodzinom, liczba dzieci, młodzieży, nauczycieli i rodziców, opiekunów prawnych uczestniczących w programach profilaktycznych, liczba szkoleń i warsztatów udzielonych osobom dotkniętym i zagrożonym narkomanią oraz ich rodzinom oraz liczba uczestników, 	<p>Sprawozdania realizatora Programu i partnerów w realizacji Programu.</p>
<p>3. Rozwój umiejętności psychospołecznych i udzielanie pomocy rodzinom, w których występują problemy narkomanii, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży.</p>	<ul style="list-style-type: none"> liczba placówek opiekuńczo-wychowawczych prowadzonych na terenie miasta, liczba dzieci i młodzieży uczestniczących w zajęciach, liczba warsztatów i programów skierowanych do dzieci i młodzieży, 	<p>Sprawozdania realizatora Programu i partnerów w realizacji Programu.</p>
<p>4. Podniesienie skuteczności działań profilaktyczno-prewencyjnych organizacji i instytucji współdziałających w zakresie przeciwdziałania narkomanii</p>	<ul style="list-style-type: none"> wysokość środków przekazanych na działania profilaktyczne organizacji i instytucji liczba podjętych inicjatyw i działań prewencyjnych podjętych przez organizacje i instytucje współdziałające w zakresie przeciwdziałania narkomanii. 	<p>Sprawozdania realizatora Programu i partnerów w realizacji Programu.</p>

5.2 Zadania Programu

Osiągnięciu celów Programu służyć będą określone zadania, podejmowane przez realizatorów Programu.

1. Zadania przewidziane do realizacji w ramach celu operacyjnego „**Podnoszenie w społeczności lokalnej wiedzy na temat szkodliwości i przyczyn narkomanii**”.

Lp.	Zadanie/ projekt	Działania	Wskaźniki	Źródła pozyskiwania wskaźników	Partnerzy w realizacji Programu	Budżet	Termin
1.	Prowadzenie działalności informacyjno-edukacyjnej z zakresu narkomanii oraz używania innych środków psychoaktywnych (dopalacze)	Opracowanie, przygotowanie oraz rozpowszechnianie materiałów informacyjnych na temat zjawiska narkomanii i innych substancji psychoaktywnych (dopalacze) oraz form pomocy świadczonej osobom uzależnionym i ich rodzinom.	Liczba i rodzaj materiałów informacyjnych.	Urząd Miasta Częstochowy organizacje pozarządowe	Wydział Zdrowia- UM Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej Ośrodek Pomocy Osobom z Problemami Alkoholowymi Organizacje pozarządowe (w tym m.in.: Poradnia Profilaktyki i Terapii Uzależnień MONAR, Częstochowskie Towarzystwo Rodzin i Przyjaciół Dzieci Uzależnionych "POWRÓT Z U", Częstochowskie Towarzystwo Profilaktyki Społecznej) Wydział Edukacji- U M Wydział Polityki Społecznej UM	Środki własne jednostek realizujących Program	I kwartał w poszczególnych latach 2021 – 2025.

Lp.	Zadanie/ projekt	Działania	Wskaźniki	Źródła pozyskiwania wskaźników	Partnerzy w realizacji Programu	Budżet	Termin
2.	Propagowanie programów profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania narkomanii oraz używania innych środków psychoaktywnych.	<p>Włączanie się w działania informacyjne i akcje organizowane przez KBPN.</p> <p>Wsparcie finansowe programów.</p> <p>Organizowanie i wspieranie imprez, akcji, konkursów, spektakli teatralnych, happeningów związanych z profilaktyką narkomanii i innych substancji psychoaktywnych (dopalacze).</p>	<p>Rodzaj prowadzonych akcji, liczba uczestników.</p> <p>Wysokość środków finansowych przeznaczonych na realizację programów.</p> <p>Liczba imprez i liczba uczestników.</p>	Sprawozdawczość	<p>Wydział Zdrowia- UM Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna Komenda Miejska Policji w Częstochowie Organizacje pozarządowe w (tym m.in.: Poradnia Profilaktyki i Terapii Uzależnień MONAR, Częstochowskie Towarzystwo Rodzin i Przyjaciół Dzieci Uzależnionych "POWRÓT Z U", Częstochowskie Towarzystwo Profilaktyki Społecznej) Wydział Edukacji- UM Straż Miejska w Częstochowie Wydział Polityki Społecznej UM Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych</p>	Budżet Miasta Częstochowy, fundusze zewnętrzne, środki własne partnerów w realizacji Programu	Sukcesywnie
3	Wymiana informacji z zakresu zapobiegania narkomanii.	<p>Zaangażowanie mediów w działalność edukacyjno-informacyjną.</p> <p>Organizowanie spotkań integracyjnych podmiotów działających w obszarze problemów narkomanii i innych substancji psychoaktywnych (dopalacze).</p>	<p>Liczba i rodzaj publikacji.</p> <p>Liczba spotkań wraz z liczbą uczestników.</p>	Publikacje, sprawozdawczość	Realizator i partnerzy w realizacji Programu	Środki własne realizatora i partnerów w realizacji Programu	Sukcesywnie

Lp.	Zadanie/ projekt	Działania	Wskaźniki	Źródła pozyskiwania wskaźników	Partnerzy w realizacji Programu	Budżet	Termin
4.	Prowadzenie szkoleń podnoszących kwalifikacje osób realizujących zadania z zakresu profilaktyki.	Analiza potrzeb szkoleniowych. Organizowanie szkoleń, spotkań, warsztatów, rozwijających wiedzę i umiejętności w zakresie problemów narkomani i innych substancji psychoaktywnych (dopalacze), dla nauczycieli, wychowawców, pedagogów, rodziców, młodzieży.	Liczba szkoleń, spotkań, warsztatów wraz z liczbą uczestników. Liczba zrealizowanych programów szkoleniowych.	Sprawozdawczość jednostek organizujących	Wydział Zdrowia- UM Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna Ośrodek Pomocy Osobom z Problemami Alkoholowymi Wydział Polityki Społecznej UM	Środki własne realizatora i partnerów w realizacji Programu	Sukcesywnie
5.	Wspieranie nauczycieli, opiekunów prawnych i rodziców w realizacji działań profilaktycznych.	Pomoc dla placówek oświatowo-wychowawczych nauczycieli w zakresie przeciwdziałania zjawisku narkomanii i innych substancji psychoaktywnych (dopalacze). Konsultacje i zajęcia edukacyjne dla rodziców, opiekunów prawnych.	Liczba szkoleń, warsztatów dla kadry pedagogicznej wraz z liczbą uczestników. Liczba udzielonych konsultacji i zajęć	Sprawozdawczość jednostek organizujących Po	Wydział Zdrowia- UM Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna Wydział Edukacji- UM Ośrodek Pomocy Osobom z Problemami Alkoholowymi Komenda Miejska Policji Straż Miejska	Środki własne partnerów realizacji Programu, Budżet Miasta Częstochowy, środki zewnętrzne	Sukcesywnie

2. Zadania przewidziane do realizacji w ramach celu operacyjnego „Zapewnienie dostępności do pomocy osobom dotkniętym i zagrożonym narkomanią oraz ich rodzinom”.

Lp.	Zadanie/ projekt	Działania	Wskaźniki	Źródła pozyskiwania wskaźników	Partnerzy w realizacji Programu	Budżet	Termin
1.	Promowanie działalności organizacji pozarządowych i instytucji działających w obszarze przeciwdziałania narkomanii.	Przygotowanie publikacji i materiałów zawierających informacje o instytucjach udzielających bezpłatnej pomocy psychologicznej, prawnej, socjalnej Zamieszczenie informacji na stronach internetowych realizatorów Programu	Liczba publikacji i prowadzonych form informacji Stopień zainteresowania informacjami – liczba osób odwiedzających strony internetowe	Sprawozdawczość, strony internetowe	Wszystkie jednostki realizujące Program	Środki własne realizatora i partnerów w realizacji Programu, fundusze zewnętrzne	Sukcesywnie
2.	Realizacja programów dla osób uzależnionych i współuzależnionych	Dofinansowanie programów, szkoleń, kursów, superwizji zwiększających kompetencje osób zajmujących się terapią i profilaktyką narkomanii.	Liczba dofinansowanych programów i działań wraz z liczbą odbiorców	Sprawozdawczość	Wydział Zdrowia- UM Wydział Edukacji- UM Wydział Polityki Społecznej UM Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	Środki własne partnerów w realizacji Programu, budżet Miasta Częstochowy, środki zewnętrzne	Sukcesywnie
3.	Przeprowadzanie testów na obecność narkotyków i dopalaczy w organizmie.	Dofinansowanie programów przewidujących przeprowadzanie testów na obecność narkotyków w organizmie.	Liczba i rodzaj przeprowadzonych testów	Sprawozdawczość	Wydział Zdrowia- UM Organizacje pozarządowe (w tym m.in.: Poradnia Profilaktyki i Terapii Uzależnień MONAR, Częstochowskie Towarzystwo Rodzin i Przyjaciół Dzieci Uzależnionych "POWRÓT Z U", Częstochowskie Towarzystwo Profilaktyki Społecznej)	Środki własne partnerów w realizacji Programu, budżet Miasta Częstochowy	Sukcesywnie

Lp.	Zadanie/ projekt	Działania	Wskaźniki	Źródła pozyskiwania wskaźników	Partnerzy w realizacji Programu	Budżet	Termin
4.	Leczenie rehabilitacyjno-readaptacyjne i postrehabilitacyjne dla osób uzależnionych i po zakończonym leczeniu.	Kierowanie osób uzależnionych do placówek specjalistycznego leczenia w systemie stacjonarnym i ambulatoryjnym.	Liczba osób skierowanych do placówek specjalistycznych.	Sprawozdawczość	Wydział Zdrowia- UM Organizacje pozarządowe (w tym m.in.: Poradnia Profilaktyki i Terapii Uzależnień MONAR, Częstochowskie Towarzystwo Rodzin i Przyjaciół Dzieci Uzależnionych "POWRÓT Z U", Częstochowskie Towarzystwo Profilaktyki Społecznej)	Środki własne partnerów w realizacji Programu, NFZ	Sukcesywnie
5.	Udzielanie pomocy i wsparcia rodzinom i bliskim, w których występują problemy związane z uzależnieniem od narkotyków.	Konsultacje dla rodzin osób uzależnionych na temat możliwości leczenia. Udzielanie porad prawnych. Prowadzenie Częstochowskiego Telefonu Zaufania i Niebieskiej Linii.	Liczba odbytych konsultacji oraz udzielonych porad. Liczba osób zgłaszających się po pomoc.	Sprawozdawczość	Wydział Zdrowia- UM Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej Organizacje pozarządowe (w tym m.in.: Poradnia Profilaktyki i Terapii Uzależnień MONAR, Częstochowskie Towarzystwo Rodzin i Przyjaciół Dzieci Uzależnionych "POWRÓT Z U", Częstochowskie Towarzystwo Profilaktyki Społecznej) Wydział Polityki Społecznej UM Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	Środki własne partnerów w realizacji Programu, Budżet Miasta Częstochowy	Sukcesywnie
6.	Udzielanie wsparcia dla osób uzależnionych, zagrożonych uzależnieniem i ich rodzin.	Organizowanie spotkań, warsztatów socjoterapeutycznych oraz prowadzenie grup wsparcia dla osób uzależnionych, zagrożonych uzależnieniem i ich rodzin.	Liczba inicjatyw wraz z liczbą uczestników.	Sprawozdawczość	Wydział Zdrowia- UM Organizacje pozarządowe (w tym m.in.: Poradnia Profilaktyki i Terapii Uzależnień MONAR, Częstochowskie Towarzystwo Rodzin i Przyjaciół Dzieci Uzależnionych "POWRÓT Z U", Częstochowskie Towarzystwo Profilaktyki Społecznej) Wydział Polityki Społecznej UM	Budżet Miasta Częstochowy, środki własne partnerów w realizacji Programu	Sukcesywnie

Lp.	Zadanie/ projekt	Działania	Wskaźniki	Źródła pozyskiwania wskaźników	Partnerzy w realizacji Programu	Budżet	Termin
7.	Pomoc społeczna osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych dotkniętych ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystywaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego.	Rozeznanie potrzeb, udzielanie pomocy i wsparcia.	Liczba rodzin zagrożonych narkomanią, korzystających z pomocy społecznej. Rodzaj i wysokość udzielonej pomocy.	Sprawozdawczość	Wydział Zdrowia- UM Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej Organizacje pozarządowe (w tym m.in.:Poradnia Profilaktyki i Terapii Uzależnień MONAR, Częstochowskie Towarzystwo Rodzin i Przyjaciół Dzieci Uzależnionych "POWRÓT Z U", Częstochowskie Towarzystwo Profilaktyki Społecznej) Wydział Polityki Społecznej - UM Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	Budżet Miasta Częstochowy, środki własne partnerów w realizacji Programu	2021 - 2025

3. Zadania przewidziane do realizacji w ramach celu operacyjnego „**Rozwój umiejętności psychospołecznych i udzielanie pomocy rodzinom, w których występują problemy narkomanii, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży**”.

Lp.	Zadanie/ projekt	Działania	Wskaźniki	Źródła pozyskiwania wskaźników	Partnerzy w realizacji Programu	Budżet	Termin
1.	Wspieranie i realizacja programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży stanowiących alternatywę innego spędzania czasu wolnego niż eksperymentowanie z używkami	Dofinansowania działalności edukacyjnych, opiekuńczo-wychowawczych, wsparcia dziennego: świetlic socjoterapeutycznych i środowiskowych oraz ognisk. Prowadzenie dla dzieci i młodzieży zajęć w czasie ferii zimowych i wakacji letnich. Kontrola realizacji programów w placówkach.	Liczba placówek oraz liczba dzieci objętych realizacją programów i działań. Liczba zajęć wraz z liczbą dzieci w nich uczestniczących. Liczba przeprowadzonych kontroli.	Sprawozdawczość	Wydział Zdrowia- UM Powiatowa Stacja Sanitarно-Epidemiologiczna Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej Organizacje pozarządowe (w tym m.in.: Poradnia Profilaktyki i Terapii Uzależnień MONAR, Częstochowskie Towarzystwo Rodzin i Przyjaciół Dzieci Uzależnionych "POWRÓT Z U", Częstochowskie Towarzystwo Profilaktyki Społecznej, Wydział Edukacji- UM, Wydział Polityki Społecznej- UM, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	Budżet Miasta Częstochowy, środki własne partnerów w realizacji Programu, środki zewnętrzne	2021 - 2025
2.	Wspieranie różnych form zajęć wspomagających rodziny z wychodzenia z uzależnień	Prowadzenie zajęć socjoterapeutycznych, korekcyjnych, warsztatów z zakresu umiejętności psychospołecznych dla dzieci i młodzieży.	Liczba placówek opiekuńczo-wychowawczych, prowadzących zajęcia. Liczba dzieci uczestniczących w zajęciach.	Sprawozdawczość	Wydział Zdrowia- UM Organizacje pozarządowe (w tym m.in.: Poradnia Profilaktyki i Terapii Uzależnień MONAR, Częstochowskie Towarzystwo Rodzin i Przyjaciół Dzieci Uzależnionych "POWRÓT Z U", Częstochowskie Towarzystwo Profilaktyki Społecznej, Wydział Polityki Społecznej – UM	Budżet Miasta Częstochowy, środki własne partnerów w realizacji Programu, fundusze zewnętrzne	Sukcesywnie

Lp.	Zadanie/ projekt	Działania	Wskaźniki	Źródła pozyskiwania wskaźników	Partnerzy w realizacji Programu	Budżet	Termin
3.	Realizacja programów dla liderów młodzieżowych.	Organizacja warsztatów, spotkań edukacyjnych dla liderów młodzieżowych. Działania liderów w środowiskach zagrożonych.	Liczba warsztatów oraz liczba liderów młodzieżowych. Liczba inicjatyw podjętych przez liderów oraz liczba osób w nich uczestniczących	Sprawozdawczość	Wydział Zdrowia- UM Organizacje pozarządowe (w tym m.in.: Poradnia Profilaktyki i Terapii Uzależnień MONAR, Częstochowskie Towarzystwo Rodzin i Przyjaciół Dzieci Uzależnionych "POWRÓT Z U", Częstochowskie Towarzystwo Profilaktyki Społecznej, Wydział Polityki Społecznej- UM	Budżet Miasta fundusze zewnętrzne, środki własne organizacji pozarządowych (Poradnia Profilaktyki i Terapii Uzależnień MONAR, Częstochowskie Towarzystwo Rodzin i Przyjaciół Dzieci Uzależnionych "POWRÓT Z U", Częstochowskie Towarzystwo Profilaktyki Społecznej)	2021 - 2025

4. Zadania przewidziane do realizacji w ramach celu operacyjnego „**Podniesienie skuteczności działań profilaktyczno-prewencyjnych organizacji i instytucji współdziałających w zakresie przeciwdziałania narkomanii**”.

Lp.	Zadanie/ projekt	Działania	Wskaźniki	Źródła pozyskiwania wskaźników	Partnerzy w realizacji Programu	Budżet	Termin
1.	Wspomaganie działań instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych, służących rozwiązywaniu problemów narkomanii.	Współpraca z jednostkami i placówkami prowadzącymi działalność profilaktyczną w zakresie przeciwdziałania narkomanii. Organizowanie wspólnych spotkań, narad, konsultacji. Wspieranie programów z zakresu przeciwdziałania narkomanii. Zakupy niezbędnego specjalistycznego wyposażenia.	Liczba wspólnych inicjatyw. Liczba posiedzeń zespołów roboczych i problemowych. liczba dofinansowanych programów. Liczba zakupionego specjalistycznego wyposażenia.	Sprawozdawczość	Wydział Zdrowia- UM Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna Organizacje pozarządowe (w tym m.in.: Poradnia Profilaktyki i Terapii Uzależnień MONAR, Częstochowskie Towarzystwo Rodzin i Przyjaciół Dzieci Uzależnionych "POWRÓT Z U", Częstochowskie Towarzystwo Profilaktyki Społecznej, Wydział Polityki Społecznej- UM Komenda Miejska Poicji.	Budżet Miasta Częstochowy, środki własne partnerów w realizacji Programu, fundusze zewnętrzne	2021 - 2025
2.	Wspieranie szkół w rozwijaniu działań profilaktycznych.	Uaktywnienie współpracy szkół z Centrum Edukacyjno-Interwencyjnym, działającym przy Ośrodku Pomocy Osobom z Problemami Alkoholowymi w Częstochowie.	Liczba przeszkolonych nauczycieli.	Sprawozdawczość	Ośrodek Pomocy Osobom z Problemami Alkoholowymi Wydział Edukacji- UM	Budżet Miasta Częstochowy	Sukcesywnie

5.3 Realizacja Programu i źródła jego finansowania

1. *Realizator Programu*

Realizatorem programu jest Urząd Miasta Częstochowy. Program realizowany jest we współpracy z Zespołem ds. Przeciwdziałania Narkomanii.

2. *Partnerzy w realizacji Programu*

Partnerami w realizacji Programu są:

1. Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna
2. Straż Miejska
3. Komenda Miejska Policji
4. Placówki oświatowe
5. Organizacje pozarządowe
6. Inne podmioty podejmujące zgodnie ze statutami i regulaminami działalność w zakresie przeciwdziałania narkomanii.

3. *Źródła finansowania Programu*

Źródłami finansowania Programu będą:

- Budżet miasta Częstochowy
- Środki finansowe partnerów Programu
- Środki finansowe pochodzące ze źródeł zewnętrznych.

5.4 Monitoring i ewaluacja Programu

Realizacja Programu podlegać będzie stałemu monitorowaniu, którego celem będzie zbadanie poziomu realizacji podjętych działań.

Monitoring obejmować będzie następujące elementy:

- czas realizacji i zakres zaplanowanych działań;
- wysokość oraz źródło pochodzenia środków finansowych przeznaczonych na ich realizację;
- stan realizacji poszczególnych zadań ujętych w Programie.

Informacje pozwalające monitorować przebieg Programu będą przekazywane przez partnerów w realizacji Programu do realizatora - Urzędu Miasta Częstochowy w formie półrocznych i rocznych sprawozdań.

Na proces monitoringu składać się będą również kontrole w placówkach i instytucjach realizujących zadania oraz informacje uzyskane w trakcie spotkań Zespołu ds. Przeciwdziałania Narkomanii.

Niezależnie od prowadzonych działań monitorujących realizację Programu, dokonywana będzie jego okresowa ewaluacja, pozwalająca na ustalenie, jakie działania zostały podjęte w danym okresie funkcjonowania Programu oraz w jaki sposób wpłynęły one na realizację celów w nim zawartych. Przeprowadzeniu ewaluacji posłużą m. in. sprawozdania merytoryczne i finansowe dotyczące realizacji zadań zleconych, dofinansowanych z budżetu miasta Częstochowy. Ewaluacja Programu odbywać się będzie okresowo, po zakończeniu każdego roku.

Jednostką odpowiedzialną za monitoring i ewaluację Programu będzie Wydział Zdrowia Urzędu Miasta Częstochowy we współpracy z Zespołem ds. Przeciwdziałania Narkomanii.

Corocznie przygotowywane będzie sprawozdanie z realizacji działań w obszarze przeciwdziałania narkomanii, które następnie przekazane będzie do Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii.

Wnioski z raportu posłużą do weryfikacji celów i zadań zawartych w Programie i innych przedsięwzięć związanych z przeciwdziałaniem narkomanii.

Monitoring i ewaluacja Programu polegać będą na systematycznej ocenie realizowanych działań przez realizatora Programu – Urząd Miasta Częstochowy oraz modyfikacji zadań w przypadku istotnych zmian, zachodzących w obszarze przeciwdziałania narkomanii.

Tym samym Program pozostaje otwarty i może być poszerzony o inne zadania odpowiadające potrzebom mieszkańców Częstochowy.